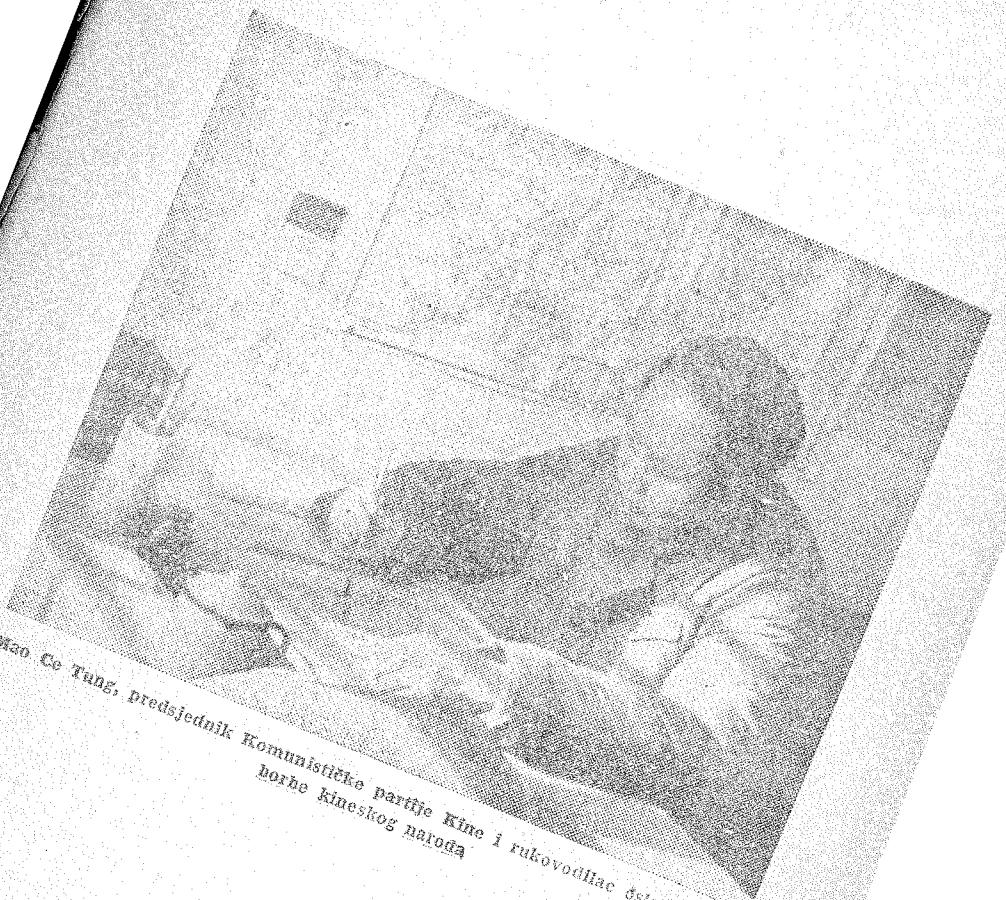

103/30/3703
PROLETARIJA SVIHLA
KOMUNISTIČKA PARTIJ

PROLETERI SVIH ZEMALJA, UJEDINITE SE!

OSLOBODILAČKA
BORBA KINESKOG NARODA

BEOGRAD
1949

Mao Ce Tung, predsjednik Komunističke partije Kine i rukovodilac oslobodilačke
borbe Kineskog naroda

„Ovo je historijsko doba u kome kapitalizam i imperializam cijelog svijeta idu u propast, u kome socijalizam i demokracija cijelog svijeta idu u pobjedu. Zora svice. Mi samo treba da uložimo sve napore.“

MAO CE TUNG

EKONOMSKA STRUKTURA KINE

Kina zauzima površinu od 9 milijuna 560.646 km². Ona graniči na sjeveru sa Sovjetskim Savezom i Mongolskom Narodnom Republikom, na zapadu sa Sovjetskim Savezom i Indijom, a na jugu sa Burmom i Vijetnamom. Istočne obale Kineske Republike zapljuškuje Žuto, Južno i Istočno Kinesko More. Kina broji preko 450 milijuna stanovnika. Srednja naseljenost iznosi 48 stanovnika na 1 km². Gostina stanovništva nije jednaka u svim dijelovima zemlje. U provincijama, kao što je Tibet i neke druge, gdje prevladaju pustinje i visoke planine, na 1 km² dolazi 2-4 čovjeka, dok u plodnim krajevima, kao što je provincija Kijangsi, gostina stanovništva dostiže 328 stanovnika na 1 km², a u bogatim ravninama provincije Sečuan penje se na 7-800 stanovnika na 1 km². Najgušće su naseljene provincije koje se nalaze oko donjeg i srednjeg toka rijeke Jangce.

Seosko stanovništvo sačinjava 80% stanovništva Kine, dok u gradovima živi oko 80 milijuna ljudi. Ove brojke stalno se mijenjaju sa razvitkom trgovine i industrije. Srazmjer između broja muškaraca i žena drukčiji je u Kini nego u evropskim zemljama. U Kini na 1000 stanovnika otpada 549 muškaraca prema 451 ženi, dok na primjer u Engleskoj na 1000 stanovnika dolazi 479 muškaraca prema 521 ženi. Ovo se objašnjava velikom smrtnošću ženske djece, jer je položaj žene daleko teži od položaja muškarca. Podaci o socijalnom sastavu stanovništva su vrlo nepotpuni. 1927. godine Izvršni komitet Svekineske federacije rada objavio je da je broj industrijskih radnika iznosio oko 2 milijuna 750.000 ljudi. Ovu cifru potvrđuju i podaci, koje je objavilo Ministarstvo unutrašnjih poslova. Broj radnika zaposlenih u zanatstvu računa se oko 12 milijuna 130.000, a uopće broj svih trudbenika grada i sela zaposlenih u industriji, transportu i zanatstvu iznosi oko 50 milijuna ljudi.

Što se tiče nacionalnog sastava Kineske Republike, u Kini žive u ogromnoj većini Kinezi. Oko 5% stanovništva otpada na druge narode. Nekineske narodnosti sačinjavaju veći dio stanovništva u pograničnim provincijama, kao što je Sikan, Tibet,

Hsingkiáng. Oko polovinu stanovništva sačinjavaju strane narodnosti u provincijama Junan, Kveičou, zapadni Kvangsi, otok Hajnan i veliki dio provincije Kansu. 15% stanovništva u unutrašnjoj Mongoliji predstavljaju Mongoli. Brojčano najjače nekineske narodnosti u Kini su Mongoli (jedan i po milijun), zatim Ujguri i Kirgizi.

Ekonomski rajoni

U ekonomskom pogledu Kina se dijele na četiri dijela: Primorski, agrarno-industrijski dio, unutrašnji, agrarni dio, pograđeni, zemljoradničko-stočarski dio i Mandžurija. U primorskom dijelu Kine danas se vode velike borbe između Narodnooslobodilačke armije Kine i Kuomintanga, dok je Mandžurija oslobođena i nalazi se pod upravom nove demokratske vlasti.

Primorski dio Kine

Primorski dio Kine je ekonomski najvažniji dio. U njemu je koncentrirana krupna industrija, i nalaze se gotovo sve željezničke pruge. Ovaj predio Kine je najbolje povezan sa svjetskim tržištem i najviše izvozi u inostranstvo. Izvozi se najviše zemljoradničkih proizvoda, a iz inostranstva se uvozi tvornička roba. Ovdje se nalaze i najplodnije ravnice, najveće rijeke i najgušća naselja. U primorskome dijelu Kine vode se odlučujuće borbe između Čang Kaj Šeka i Narodnooslobodilačke armije Kine. Primorski dio Kine može se podijeliti na tri ekonomska rajona: sjeverni obalski rajon, centralni obalski rajon i južni obalski rajon.

Sjeverni obalski rajon

U sjevernom obalskom rajonu nalaze se provincije Hopej, Kjangsu, Hačar, Jenan, Drehol, Šantung i sjeverni dio Anhveja, koje sačinjavaju veliku kinesku ravnici. Stanovništvo se uglavnom bavi zemljoradnjom. Industrija je ovdje znatno slabije razvijena nego u drugim rajonima primorskog dijela Kine. Glavni industrijski centar je Tjencin, gdje se nalaze velika industrijska poduzeća. U Tjencinu je naročito razvijena tekstilna industrija. Osim Tjencina važni su gradovi Cingtao, Cinan i Peking. U

sjevernom obalskom rajonu nalaze se velika nalazišta uglja. Poznati su ugljeni bazeni u Tangšanu, koji su vlasništvo engleskog kapitala. »Kajlan Majning Ko« u Tangšanu, kako se zove englesko poduzeće uglja, udaljeno je 135 km od Tjencina. Pomoću uglja iz Kajlanskih rudnika u Tangšanu razvila se velika industrija cementa. Pored Tangšana, podignuta je velika tvornica vagona u Cinvandau, koja se nalazila u rukama japanskog kapitala, a sada je pod upravom nove demokratske vlasti. U sjevernom obalskom rajonu postoje velika nalazišta soli, ali vodenje soli se vrši na primitivan način.

Ovaj rajon ne raspolaže plovnim rijekama, ali zato ima najveći željezničku mrežu u Kini. Najvažnije željezničke pruge su Peking—Hankou, Tjencin—Pukou, Peking—Mugden, Lunghajska i Šangtunsko željezničko. Iz sjevernog rajona se uglavnom izvoze zemljoradnički proizvodi kao što je lan, konoplja, pamuk, sezam i t. d. Zbog neplodnog zemljišta slab je prinos žitarica, zato se pšenica i kukuruz uvoze iz Australije, Sjedinjenih Američkih Država i Kanade. Bijeda i nemastina prisilila je milijune Kineza da napuste svoja ognjišta i emigriraju u Mongoliju, Mandžuriju i inostranstvo.

Centralni obalski rajon

Centralni obalski rajon obuhvaća provincije južni Anhvej, Hunan, Čekijang, južni Honan, Kjangsu, Hupej, dio Fukijena i sjeverozapadni dio provincije Kiangsi. U centralnom obalskom rajonu nalaze se najveći industrijski gradovi Šangaj, Uhan, Hankou, Nanking, Nančang, Čangšu i t. d. Centralni rajon ima najveću industriju u primorskom dijelu Kine. U gradu Čangšu nalaze se velike tvornice metala. U Fučou je razvijena drvna industrija. Nanking je poznat po svojim velikim vojnim arsenalima. Uhan po tekstilnoj industriji. Od svih ovih gradova prvo mjesto zauzima Sangaj sa tri i po milijuna stanovnika i sa velikom tekstilnom industrijom. Šangaj je najveća luka u Kini i ima najveću električnu centralu u Kini.

Centralni rajon zauzima prvo mjesto u saobraćajnim vezama. Kroz centralni rajon protječe najveća rijeka Kine Jangce, koja je plovna kroz cijeli centralni rajon. Veliki pomorski brodovi mogu ploviti od ušća Jangce do grada Uhana. Mogućnost plovidbe pomorskih brodova po rijeci Jangce predstavlja veliku korist.

gradove i provincije koje leže na rijeci. One su praktično povezane sa morem. Ovo poboljšava razvitak saobraćaja i olakšava trgovinu sa inostranstvom. Značajnu ulogu u saobraćaju igra i gusta mreža kanala. Poznat je Veliki kanal koji veže grad Tjencin sa rijekom Jangce. On prolazi kroz provincije sjeverne Kine, proširuje trgovinu i natapa polja. Ovaj kanal napravljen je još za vrijeme mongolske dinastije — prije 700 godina. Željeznička mreža u centralnom obalskom rajonu dosta je slabo razvijena. Najvažnija je pruga koja veže Hankou sa Pekingom i pruga između Hančou i Nančanga. U centralnom rajonu nalazi se i glavni grad Kine, Nanking.

Osim velikih industrijskih gradova, centralni obalski rajon bogat je i plodan dolinama, rijekama i jezerima. U ovom rajonu gaji se riža, pšenica, čaj i svilena buba. U centralnom obalskom rajonu danas se vodi velika bitka.

Južni obalski rajon

Južni obalski rajon sačinjavaju provincije Kvantung, istočni Kwangsi, južni dio Kiangsia, Hunan i južni dio provincije Fukien. U ovom rajonu nalaze se provincije između rijeke Jangce i Hsi Kiang, i provincije oko donjeg i srednjeg toka rijeke Hsi Kiang. Osim dolina, koje se nalaze oko rijeke Hsi Kiang, južni obalski rajon je planinskog karaktera i rijetko naseljen. Klima ima subtropski karakter. Slabo je razvijena industrija. Uglja se dobija u malim količinama, ali zato postoji ovdje najveća nalazišta volframa, antimona i olova na svijetu. U Kini se proizvodi 75% ciklokupe svjetske produkcije volframa i antimona. Svi rudnici su vlasništvo stranog kapitala. Na delti rijeke Hsi Kiang nalazi se veliki broj tvornica svile, kojom obiluje južni obalski rajon. Glavni ekonomski centri i glavne izvozne luke južnog rajona su veliki gradovi Kanton i britanska vojna baza Hongkong. Hongkong je engleska vojna baza od 1842. godine, kada su ga osvojili Englezi radi južnih područja Kine.

UNUTRASNIJI, AGRARNI DIO KINE

Unutrašnji agrarni dio Kine udaljen je od obale i ima mnogo manji kontakt sa svjetskim tržištem od Primorskog dijela. Veće industrije neima, osim nekoliko manjih tvornica u nekim grado-

vima. Seoska gazdinstva i njihovi proizvodi čine osnovu cijele ekonomike ovih rajona. Veći dio rajona pokriven je planinama, a na sjeveru pustim i neplodnim krajevinama. Opća naseljenost je daleko manja nego u obalskim rajonima Kine. Sjeverne provincije unutrašnjeg dijela Kine: Šansi, Kansu i Šensi većim dijelom nalaze se pod upravom Narodnooslobodilačke armije. Unutrašnji agrarni dio Kine dijeli se na sjeverozapadni rajon, sečuanski rajon i jugozapadni agrarni rajon.

Sjeverozapadni rajon

Sjeverozapadni rajon čine dijelovi provincije Šansi, Kansu i Šensi. Industrija u tim provincijama nije prešla stadij manufakture. Glavne agrikulture koje se njeguju su pšenica, proso, kukuruz i duhan. Ovaj rajon je poznat po velikim poplavama i nerodnim godinama u kojima stradaju milijuni ljudi od gladi. Značajnu ulogu u ekonomiji ovog rajona predstavlja gajenje stoke. Saobraćajne veze su vrlo slabe; postoje samo dvije željezničke pruge, i to jedna koja vezuje grad Taijuan sa prugom Peking-Hangkou i pruga Sijan-Hajčou. Plovnih rijeka nema. Rajon raspolaže velikim prirodnim bogatstvima. Naslage antracita cijene se na 36,5 milijardi tona. U ovom rajonu Kine nalaze se velike nasluge željeza i izvori nafte.

Sečuanski rajon

Sečuanski rajon obuhvaća provinciju Sečuan i dijelove provincije Hupej, Kvejčou i Šensi. Sečuanski rajon je jedan od najbogatijih rajona sa žitaricama u Kini. Obilne kiše i vrlo plodno zemljiste sa vještačkim navodnjavanjem omogućuju tri žetve godišnje. Ovaj rajon je vrlo gusto naseljen. Samo u provinciji Sečuan živi preko 50 milijuna ljudi. Bez obzira na bogata nalazišta ruda, industrija je slabo razvijena. Veći gradovi su Čengtu i Cungking.

Jugozapadni agrarni rajon

U jugozapadni agrarni rajon ulaze provincije Junan, zapadni dio provincije Kvejčou i zapadni Kvangsi. U većem dijelu rajona prevladaju planine. Ovdje se nalaze bogata nalazišta uglja i

drugih raznih metala. U provinciji Junan proizvodi se 5% olova na svijetu. Ovdje postoji jedina željeznička pruga koja povezuje Kiru preko Junana sa Vijetnamom. Željeznička pruga, kao i rudnici olova, vlasništvo su stranog kapitala. U provinciji se gaji u velikim količinama opijum, a razvijeno je i stočarstvo.

POGRANIČNI DIO KINE

Pogranični dio Kine najzaostaliji je kraj u zemlji. Najveći dio teritorija pokriven je visokim planinama i pustinjama. Zemljoradnja je slabo razvijena, stanovništvo se bavi uglavnom stočarstvom. Ovaj kraj je rijetko nastanjen. Industrije uopće nema i ono malo zanaštaiva i manufakture nalazi se na vrlo primitivnom stupnju. Pogranični dio Kine obuhvaća Sikanski rajon, unutrašnjim Mongoliјu, Tibet, Hsinkiang, Džungariju i Košgariju. U ovim rajonima uglavnom žive nekineski narodi. Modernih saobraćajnih veza nema. Postoje samo karavanski putevi. Krajevi su politički i ekonomski jako zaostali. U nekim pokrajnjama postoje razna feudalna kneževstva. U Tibetu, na primjer, vlada crkveno kneževstvo na čelu sa Dalaj Lamom.

MANDŽURIJA

Mandžurija je jedna ekonomski najrazvijenija pokrajina Kine. Ona je u osnovi agrarna zemlja sa dosta jako razvijenom industrijom. Ekonomski razvitak Mandžurije, isto kao i ostalih dijelova Kine, vršio se pod velikim uticajem inostranog kapitala. Početkom XX vijeka razne imperijalističke sile dobole su velike koncesije za eksploataciju velikih mandžurskih bogatstava i za izgradnju željezničkih pruga. Poslije Prvog svjetskog rata, japski kapitalisti pojačali su svoje prodiranje u mandžursku industriju. Mandžurija je Japanu bila neophodno potrebna kao sirovinska baza za tvornice naoružanja. 1931. godine Mandžurija je bila okupirana od japanskih agresora. Poslije okupacije Mandžurije, Japanci su postali isključivi gospodari industrije. Izgrađene su nove velike tvornice za naoružanje u Fušanu, Mugdenu i Anšanu. Povećana je proizvodnja postojećih rudnika i otvoreni su novi. Izgrađene su nove željezničke pruge, da bi se poboljšale strategijske veze za prebacivanje japanske vojske na granice Sovjetskog Saveza. Engleski, američki i francuski kapital bio je istis-

nut iz svih važnijih poduzeća. U 1936. godini Japanci su imali dvije i po milijarde jena uložene u mandžursku industriju, dok su kapitalisti drugih zemalja imali samo 42 milijuna jena u mandžurskim poduzećima. Osim velikih nalazišta uglja, željezne rude, zlata i drugih važnijih industrijskih minerala, u Mandžuriji se nalaze najveće šume u cijeloj Kini.

U mandžurskim rudnicima uglja proizvodi se najveći dio uglja u cijeloj Kini. U Fušanu se proizvodi 8 i po milijuna tona uglja, u Anšanu su podignute najveće tvornice čelika na Dalekom Istoku. Od najvećih industrijskih gradova najvažniji su Mugden i Harbin.

80% stanovništva bavi se zemljoradnjom. Glavni proizvodi su pšenica, proso, riža i bob, koji se izvoze u inostranstvo.

Cijela Mandžurija je oslobođena i nalazi se pod upravom nove demokratske vlasti. Sa svojom velikom industrijom ona predstavlja važnu industrijsku bazu za snabdjevanje Narodnooslobodilačke armije i za industrializaciju ostalih krajeva Kine. U Mandžuriji je pod upravom nove demokratske vlasti povećana proizvodnja u industriji i u poljoprivredi. Radnici su organizirani u slobodne sindikate. Cjelokupno stanovništvo uživa demokratske slobode.

Dajući opću sliku privredne strukture Kine, može se reći da u Kini poljoprivreda predstavlja glavnu privrednu granu kojom se bavi ogromni dio stanovništva. Od poljoprivrednih proizvoda u Kini se najviše gaji riža, čaj i žitarice. Riža se sije u dolini rijeke Jangce i Južnoj Kini. U Sjevernoj Kini riža se proizvodi samo u vodoplijavnim dolinama. Pšenica se najviše gaji u velikoj ravničari u Sjevernoj Kini, bob u Mandžuriji i Sjevernoj Kini. Šuma je u većem dijelu zemlje uništena, najviše je sačuvana u Mandžuriji i na visokim planinama u nekim provincijama.

U Kini je industrija slabo razvijena, a ona poduzeća koja postoje, nalaze se u većini slučajeva u rukama stranog kapitala. Ugalj je najvažnija industrijska grana proizvodnje. Rezerve uglja u Kini cijene se na 900 milljardi tona. Najveći rudnici nalaze se u rukama inozemnih kapitalista. Od 22 i po milijuna tona uglja koji se vadi u kineskim rudnicima, 19 i po milijuna tona otpada na strani kapital. Najveći ugljeni bazen je u Tangšanu, 135 km daleko od Tjencina. Vadenje željezne rude razvijeno je vrlo slabo. Godišnje se proizvodi oko 2 i po milijuna tona željezne rude, i to veći dio u oslobođenoj Mandžuriji. Industrija gvožđa nalazi se u početnom razvoju. Producija iznosi pola milijuna tona. Od toga 130.000 tona vadi se na primitivan način. U cijeloj Kini dosta je razvijena tekstilna industrija. Veće industrijske tvornice postoje u

Tjencinu, Šangaju, Pekingu, Cinanu, Kantonu, Uhanu i drugim većim gradovima. Jako je razvijena industrija svile, naročito u južnim dijelovima Kine. Od obojenih metala važna je producija antimona, volframa i mangana u južnoj Kini, ali i ta se proizvodnja vrši na primitivan način i sa zaostalim sredstvima. Prilično je razvijena cementna industrija pod upravom engleskog kapitala. Najvažnija industrijska poduzeća, kao što je industrija čelika, željeza, cementa i rudnici uglja; danas se nalaze na oslobođenom teritoriju Kine i rade za Narodnooslobodilačku armiju i za obnovu oslobođenih oblasti Kine.

Kina je u ekonomskom pogledu bila izvor ogromnih profita finansijskog kapitala, bilo kao sirovinska baza, bilo kao jeftine radne snage — i prostrano tržište za izvoz robe i kapitala. Prema podacima nacionalnog biroa za ekonomsko izučavanje Kine, krajem jula 1937. godine bilo je u glavnim granama kineske privrede plasirano 1116 miliona američkih dolara. Od toga je na strani kapital otpadalo 835 miliona ili 75%.

U privrednom životu posle rata američki monopolisti preuzeli su poziciju svojih imperijalističkih suparnika. Godine 1934. japanski ulozi kapitala u Kini iznosili su 54%, opštih uloga kapitala, ulozi Velike Britanije 24%, a SAD 7%. Posle rata SAD su prigrabile sve japanske i nemačke uloge a engleske kompanije bile su za vreme rata prinuđene da znatan deo svojih uloga prodaju Amerikancima da bi dobili sredstva za plaćanje američke ratne pomoći.

Ova promena odnosa snaga među imperijalističkim zemljama na Dalekom Istoku pokazuje se i u uvozu Kine. Godine 1936. Kina je uvozila 21% ukupno robe iz Britanske Imperije, 20% iz SAD, 16% iz Japana, 16% iz Nemačke. Godine 1946. odnos se znatno menja. Američki uvoz u Kinu popeo se na 57%, Britanski na 23% dok je uvoz iz Japana i Nemačke pao na manje od 1% celokupnog uvoza Kine. (VI. Dedijer: *O Kineskoj revoluciji*, Komunist br. 2, 1949).

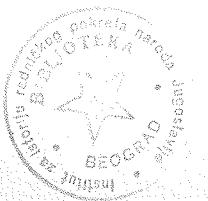
SRUŠENO CARSTVO

Revolucionarni pokreti od 1905 — 1924

Kina je poznata kao zemlja stare kulture, čiji su spomenici nastali dvije hiljade godina prije naše ere. Izrazito agrarna zemlja, sa čestim sušama, predstavlja karakterističan primjer dubokih klasnih suprotnosti između bijednog položaja izglađnjelih, siromašnih, bespravnih i potlačenih širokih narodnih masa i ogromnog bogatstva i neograničene vlasti veleposjednika-feudalaca i vladajućih dinastičnih klika, koje su preko dvije hiljade godina terorizirale i izrabljivale kineski narod. Široki slojevi stanovništva suprotstavljali su se ugnjetavanju od strane feudalaca i careva, a kasnije eksploriranju stranih imperijalističkih sila, koje su od 1895. godine učvrstile svoje gospodstvo u Kini. Seljački ratovi tridesetih i četrdesetih godina XVII vijeka, opijumski ratovi i seljačke bune sredinom XIX vijeka, bokserski ustanci 1900. godine prethodili su snažnom razvoju revolucionarne borbe narodnih masa Kine od 1905. godine do današnjeg dana.

* * *

Početkom dvadesetog vijeka imperijalističke sile — Engleska, Francuska, caristička Rusija i Japan — znatno su učvrstile svoje pozicije u Kini. Stavivši se konačno u službu stranih gospodara, mandžurska dinastija — posljednja dinastija careva, koji su vjekovima vladali Kinom — predstavljala je oruđe imperijalista za izrabljivanje i pljačku kineskog naroda. Inostrani kapital nesmetano je prodrao u kinesku privredu. Tako su, na primjer, već 1910. godine investicije kapitalističkih zemalja iznosile preko jednu i po milijardu američkih dolara. Cijava teška industrija bila je u rukama stranog kapitala. Neograničeno eksplorirane od strane imperijalista i njihovih vazala-veleposjednika i krupne buržoazije, kao i pljačka zelenaša, dovele su do naglog osiromašenja stanovništva i još većeg pogoršanja i onako teških uslova radnog naroda Kine.

Nezadovoljstvo širokih masa kineskog naroda raslo je svakim danom. U rasplamsavanju revolucionarnog pokreta u Kini značajnu ulogu odigrao je Sun Jat Sen. Godine 1905. Sun Jat Sen osnovao je novu političku organizaciju — Saveznu ligu, koja je uglavnom obuhvaćala revolucionarno orijentirane kineske studente. Program Savezne lige sadržavao je obaranje tudiinske mandžurske dinastije, obrazovanje Republike i oslobođenje Kine od imperijalističkih porobljivača. U razdoblju od 1905. do 1911. godine, pod rukovodstvom Savezne lige je organizovan veliki broj ustanaka. To su bile većinom vojne zavjere protiv vlade, u kojima su učestvovali čitave jedinice kineskih oružanih snaga.

U zemlji su izbijali sve češći nemiri seljaka, koji su se suprodstavljali feudalnom ugrijetavanju, nemilosrdnoj pljački zelenasha i nepodnosiljivo visokim porezima. Uslijed osiromašenja i gladi krajem prve decenije dvadesetog vijeka, naročito su učestale »pobune gladnih« i ustanci radnika i seljaka. Među najznačajnijim pobunama bio je oružani ustank seljaka u Nankingu, »rižine bune« u Nankingu, nemiri u Hankou i t. d.

U prvoj deceniji dvadesetog vijeka zabilježene su prve borbe akcije kineskog proletarijata, u kojima su najvažniju ulogu odigrali rudari iz Pinsjana. Armija, u kojoj je s uspjehom vršila agitaciju Savezna liga, također se većim dijelom pridružila revolucionarnom pokretu. Osim toga, vladina politika izazvala je nezadovoljstvo izvjesnog dijela zemljoradnika i buržoaskih elemenata. Revolucionarna borba u Kini uzela je naročitog maha, kada se vlada 1910. godine nije suprostavila aneksiji Mongolije, od strane carističke Rusije, i Koreje od strane Japana. Antiperijalistički pokret došao je naročito do izražaja 1911. godine poslije takozvanog Htuanskog zajma od šest milijuna funti sterlinga, koji su kineskoj vlasti dali Engleska, Francuska, Sjedinjene Američke Države i Njemačka. Ovaj zajam bio je predviđen za izgradnju željeznica pod kontrolom inostranih kapitalista. To je poslužilo kao novi dokaz porobljavanja Kine od strane imperijalističkih sila i izazvalo nove nemire u nizu provincija, dok je u jugozapadnoj provinciji Sičuan došlo do oružanog ustanka. Pokret otpora bio je u počeku pasivan — zatvarane su radnje, nije plaćan porez i t. d. — a zatim je prešao u etapu aktivne borbe. Formirani su dobrotoljački odredi, organizirani su napadi na ustanove i t. d. U mnogim mjestima izbile su oružane seljačke bune, a zatim su se revolucionarnoj borbi pridružili i radnici.

Borba se još više pojačala uslijed represalija vlade nad ustanicima i uslijed upućivanja oružanih snaga u provinciju Sjčuan. Uspinkos postignutim uspjesima, ustanak je ugušen. Uz pomoć svojih inostranih gospodara, reakcionarna vlada Kine slomila je oružani otpor širokih masa.

Savezna liga počela je da se priprema za oružani ustanak, predviđen za kraj 1911. godine. Međutim, vlada je otkrila ilegalni glavni štab revolucionara u Južnoj Kini i još više pojačala represalije protiv naprednih elemenata. Savezna liga bila je primorana da prije određenog roka otpočne ustanak, u kome su učestvovali vojnici, seljaci i radnici. U toku oktobra i novembra 1911. godine, u rukama ustanika nalazili su se gotovo svi gradovi Centralne i Južne Kine.

Uspjehu ustanaka naročito je pridonijela revolucionarna armija, formirana od vojnika i oficira oružanih snaga Južne Kine, dobrovoljačkih odreda studenata i seljaka, od svih boraca za program Savezne lige. Međutim, revolucionarna borba oslabljena je time što su u nizu gradova, koji su se bez otpora predavalii ustanicima, preuzimali vlast zemljoposjednici i predstavnici buržoazije, jer revolucionari još nisu imali svoju organizaciju.

Početkom novembra 1911. godine, istovremeno su obrazovane dvije revolucionarne vlade u Centralnoj Kini — u Učanu i Šangaju. U Nankingu je 1912. godine održana konferencija u cilju obrazovanja centralne vlade i donošenja ustava Kineske Republike. Na ovoj konferenciji Sun Jat Sen je izabran za privremenog predsjednika Republike. Privremena vlada Sun Jat Sena proklamirala je pretvaranje Kine u federaciju samoupravnih republika, na čelu sa centralnom vladom, izvršila objedinjavanje armija i stabiliziranje financija. Međutim, novi Ustav nije zagarantirao jednakopravo na zemlju, premda su se pod ovom parolom borile ogromne mase kineskog seljaštva.

Na jugu zemlje počeo je da se širi partizanski pokret seljaka. U organizaciji Savezne lige došlo je do rascjepa. Lijevo krilo zahtijevalo je da se zagaranira jednakopravo na zemlju, dok je desno krilo odlučno ustalo protiv toga zahtjeva. Partizanski pokret u to doba već je obuhvaćao čitavi južni dio Kine.

Istovremeno, u Šangaju i drugim gradovima osnovani su prvi radnički sindikati, koji su organizirali štrajkove, zahtijevajući

povećanje plaća i ponovno uposlenje otpuštenih radnika. Mjesto da se postave na čelo širokih narodnih masa u borbi za poboljšanje životnih uslova trudbenika i nezavisnosti zemlje, republičanske vlade pristale su na kompromis sa reakcijom. Tako su nove vlade otpočele represalije protiv boraca republikanskog pokreta.

Pod pritiskom buržoasko-veleposjedničkih grupa, Sun Jat Sen je bio primoran da podnese ostavku. Za predsjednika Republike izabran je diktator Sjeverne Kine Juan Ši Kan, dok se na odlučan zahtjev vojnih komandanata Sjeverne Kine, mandžurska dinastija odrekla prijestola. Neposredno po dolasku Juan Ši Kana na vlast, razoružane su najborbenije jedinice revolucionarne armije i organizirani su progoni sindikata. Vlada je upućivala na selo kaznene ekspedicije. Kineski narod skupo je platio kompromis revolucionarnih vlasta sa reakcionarnim vodstvom Sjeverne Kine.

Spojivši se sa četiri liberalne stranke, Savezna liga se pretvorila u novu organizaciju — Kuomintang, i konačno odustala od zahtjeva da se provede agrarna reforma. Kuomintang je postao veoma snažna opoziciona organizacija u Parlamentu. Do konačnog raskida između Kuomintanga i Juan Ši Kana došlo je kada se saznalo da je predsjednik Republike dobio od imperijalista novi zajam od 25 milijuna funti sterlinga i time još više stavio Kinu u zavisnost inostranog kapitala. Pristalice Sun Jat Sena organizirali su takozvanu »Drugu revoluciju« 1913. godine, koju je Juan Ši Kan, zahvaljujući inostranim novčanim sredstvima, ubrzo ugušio. Poslije neuspjele »Druge revolucije«, još više se učvrstila diktatura Juan Ši Kana. Godine 1915., Juan Ši Kanova klika izjasnila se za monarhiju, što je izazvalo novi ustanci. — »Treću revoluciju«. Sve veći zamah revolucionarnog pokreta primorao je Juan Ši Kana da odustane od monarhije.

* * *

Za vrijeme Prvog svjetskog rata, Kina je zauzeća neutralan stav. To je omogućilo razvoj kineske industrije, jer su imperijalističke države svu svoju proizvodnju usmjerile na podmirivanje ratnih potreba. Sa porastom industrije rasla je i radnička klasa, ali uslijed svoje malobrojnosti u poređenju sa ogromnim masama kineskog stanovništva, proletarijat nije mogao da igra odlučujuću ulogu u revolucionarnom pokretu.

Neposredno prije završetka Prvog svjetskog rata, Engleska je, da bi u ratne svrhe iskoristila kinesku jeftinu radnu snagu i sirovine, pozvala Kinu da uđe u rat na strani Antante. Imperijalističke države ovom prilikom postupile su sa Kinom kao sa svojom kolonijom.

Reakcionarna soldaška sve više je učvršćivala svoje pozicije u zemlji. Iskoristivši dugogodišnju krizu vlade i haotično stanje u državnom aparatu, jedan od reakcionarnih generala u Sjevernoj Kini izvršio je državni udar u Pekingu 1917. godine, uspostavivši mandžursku dinastiju. Obrazovan je novi Parlament, koji ni u najmanjoj mjeri nije odražavao težnje širokih narodnih masa. Godine 1918., u Kantonu, koji je postao utočište svih poslanika bivšeg Parlamenta, obrazovana je vlada na čelu sa Sun Jat Senom.

Godine 1919. Kina je, kao država koja se borila na strani Antante, učestvovala na Pariškoj mirovnoj konferenciji. Pošto ni jedan zahtjev kineske delegacije nije bio usvojen, dok su imperialističke zemlje povlađivale agresiji Japana prema Kini u zemlji je počeo snažan pokret protiv Japana. Na čelu antiimperialističkog pokreta bili su studenti, sitna buržoazija i radnici. Zahvaljujući tome, Kina nije potpisala Versajski ugovor.

Veoma važan dogadjaj u životu kineskog naroda bilo je osnivanje Komunističke partije Kine 1919. godine. Na svom Trećem kongresu 1923. godine, Komunistička partija Kine donijela je odluku da se pridruži Kuomintangu, koji je u to vrijeme predstavljao snažnu revolucionarnu grupaciju. U proglašu Prvog kongresa Kuomintanga, 1924. godine, seljačke mase i radnici pozivaju se da priđu Kuomintangu radi vođenja zajedničke revolucionarne borbe. U proglašu se također ističe da se Kuomintang bori protiv imperializma i militarizma, protiv svih povlaštenih klasa, koje ugnjetavaju seljake i radnike. Ovo je dokaz da je Kuomintang, boreći se za oslobođenje kineskog naroda od inostranih i domaćih eksploratora, bio dosljedan programu Komunističke partije Kine. Među najvažnijim zadacima, kao što je rješenje agrarnog problema i poboljšanje životnih uslova radnika i seljaka, bilo je i obrazovanje narodno-revolucionarne armije. Organiziranje armije postalo je naročito aktuelno uslijed toga što je reakcionarna vlada Sjeverne Kine pripremala novi napad na Kanton. Obuka komandnog kadra bila je povjerena Čang Kaj Šeku, koji je kasnije izdao interes kineskog naroda i otpočeo u zemlji kontrarevolucionarni pokret.

Revolucionarna politika kantonske vlade, na čelu sa Sun Jat Senom, pridonijela je jačanju seljačkog i radničkog pokreta. Vlada je, između ostalog, pomogla kantonskim sindikatima u organiziranju štrajkova inostranih koncesija. Na teritoriju kojim je upravljala Sun Jat Senova vlada, obrazovan je prvi Seljački savez, koji je već 1925. godine obuhvaćao oko 200.000 članova. Inicijator svih poduhvata za poboljšanje životnih uslova kineskog stanovništva bila je uvijek Komunistička partija Kine.

Ovakva politika Kuomintanga naišla je na snažan otpor kapitalističkih elemenata u zemlji, koji su težili da i dalje, uporedo sa inostranim kapitalistima, pljačkaju kineski narod. Naoružane bande kantonskih krupnih trgovaca pobunile su se protiv Sun Jat Sena. Engleski imperijalisti, strahujući za svoje pozicije u Kini, uputili su notu Sun Jat Senu sa prijetnjom da će u slučaju upotrebe oružja protiv pobunjenika stupiti u dejstvo britanske oružane snage. Na ovaj ultimatum, Sun Jat Sen odgovorio je da će Kuomintang i dalje ostati dosljedan svojoj politici i da će se boriti protiv imperijalista.

Snažnim jačanjem ugleda i utjecaja kolijevke kineske revolucije — Kantona, ne samo kod narodnih masa Južne već i Sjeverne Kine, završava se historijski period koji je prethodio Velikoj kineskoj revoluciji 1925.-1927. godine.

VELIKA REVOLUCIJA

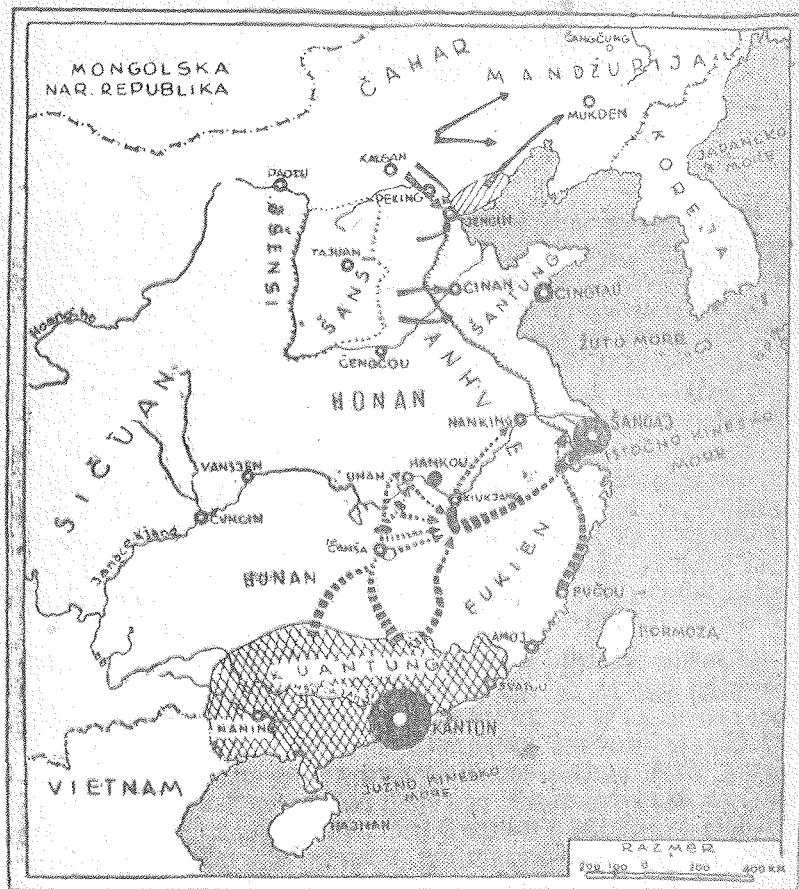
1925 — 1927

Nova etapa u istoriji kineske revolucije počela je naglim širenjem antiimperialističkog pokreta. Borba protiv imperializma zahtijevala je ujedinjenje svih revolucionarnih snaga u zemlji. Toime je u ogromnoj mjeri pridonio jedinstveni narodnooslobodilački front, za čije formiranje u prvom redu pripada zasluga Komunističkoj partiji Kine. Jedinstveni narodnooslobodilački front ostvaren je u obliku bloka seljaštva, proletarijata, sitne i liberalne buržoazije, Kuomintanga i kantonske vlade.

Zahvaljujući uspješnom radu Komunističke partije Kine na mobiliziranju radnika i seljaka za borbu protiv imperialističkih porobljivača, kao i postojanju oružanih snaga na jugu Kine u Kvantungu i na sjeveru Kine, koje su dokazale svoju odlučnost da se bore za oslobođenje kineskog naroda od inostrane eksploatacije, omogućeno je učvršćenje pozicija narodnooslobodilačkog pokreta na teritorijama gdje je pobijedila revolucija.

U međuvremenu, na sjeveru Kine, Fin Juj Sjan organiziraо je armiju, čiji je cilj bio pristupanje narodnooslobodilačkom pokretu i savez sa kantonском revolucionarnom vladom. Ova armija spriječila je prevlast militarističkih klika u Sjevernoj Kini. Od početka 1925. godine revolucionarni pokret uzimao je sve veće razmjerе. Masovni štrajk tekstilnih radnika u Šangaju proširio se na ostale industrijske centre i prerastao u generalni štrajk. Međutim, jačanje revolucionarnog pokreta nije bilo ravnomjerno. Smrt Sun Jat Sena 1925. godine izazvala je izvjesno opadanje aktivnosti revolucionarne borbe u Sjevernoj Kini. Militaristi su pokušali da iskoriste ovu priliku za uništenje narodne armije Fin Juj Sjana. Uz pomoć britanskih imperialista reakcionarne klike iz Hong Konga i Kvangsija otpočele su napad protiv centra narodnooslobodilačkog pokreta Kanton. Revolucionarna vlast Južne Kine bila je primorana da se povuče na otok Vampu.

Britanski kapitalisti shvatili su da razvoj revolucionarnog pokreta 1925. godine ozbiljno ugrožava njihove interese u Kini. Zato su preduzeli nemilosrdne represalije protiv svih boraca za slo-

LEGENDA

- CENTRAL ASIAN NATIONALISTIC FRONT
- TERRITORY OF THE KANTONG REVOLUTIONARY GOVERNMENT
- REVOLUTIONARY ARMY
- UPRISING IN HO-SUM-LIMA
- NORTHWARD MARCH OF THE REVOLUTIONARY ARMY
- ADVANCE OF THE REVOLUTIONARY ARMY
- KANTONG REVOLUTION IN DECEMBER 1926
- VELIKE BITNE
- VELIKI KANAL

bodnu, revolucionarnu Kimu. Tako je engleska policija otvorila vatru na demonstracije radnika i studenata u Šangaju, koji su protestirali protiv ubistva kineskog radnika u tekstilnoj tvornici. Tom prilikom, nekoliko desetina ljudi palo je kao žrtva krvavog terora prekomorskih porobljivača. Ovaj zločin engleske policije izazvao je protestni generalni štrajk u Šangaju u kome je uzeo

učešća preko 200.000 industrijskih radnika. Osim toga, štrajkovali su zanatlije, školska omladina i trgovci, tako da je ukupan broj strajkaša dostigao pola milijuna ljudi. Kineski trgovci zatvarali su radnje, banke su obustavljale rad. Ovim antiimperijalističkim strajkom u Šangaju rukovodio je Ujedinjeni komitet, sastavljen od delegata radnika, trgovaca i studenata. Strajkaši su zahtijevали da se kazne glavni krivci za ubistva demonstranata, da se nadoknadi šteta, da se engleske vlasti zvanično izvine kineskoj vladu, da se kineskom stanovništvu zagarantiraju slobode govora, štampe i zbora. Osim toga, strajkaši su tražili ukidanje eksteritorijalnosti stranaca, poboljšanje uslova rada, donošenje radnog zakonodavstva obaveznog za inostrane poslodavce, priznanje slobode sindikalnog pokreta i štrajkova, definitivno povlačenje iz Šangaja japanskih i engleskih trupa i t. d.

* * *

Dogadjaji u Šangaju imali su snažnog odjeka u člavoj Kini. Oslobođilačka borba dobila je svenarodno obilježje. Čak su i reakcionari vodi Sjeverne Kine, pod pritiskom narodnog rasploženja, bili primorani da pošalju novčanu pomoć štrajkašima u Šangaju. Engleske vlasti odlučile su da ponovno otpočnu svoje zločinačke akcije. U Hankou je strijeljan veći broj revolucionara, što je izazvalo novi talas protestnih štrajkova i demonstracija. U Cungkingu su demonstranti spalili japansku banku, dok su u Pekingu, Nankingu, Kantonu i drugim većim gradovima organizirani štrajkovi solidarnosti. To je bio dokaz sve većeg utjecaja Komunističke partije Kine i Kuomintanga na široke mase kineskog naroda.

Jačanje revolucionarnog pokreta u Kini izazvalo je sve veće represalije i teror od strane imperijalističkih sila. Tako su demonstrante u Kantonu, čiji je broj iznosio više hiljada ljudi, istovremeno obasuli vatrom i engleski i francuski mornari, koji su se smjestili na teritoriju inostrane koncesije u Šaminu. Ubijena su 52, a teško je ranjeno preko 150 lica. Poslije ovog svirepog postupka imperijalista prema kineskim trudbenicima, stolice hiljada radnika i namještnika napustilo je Hongkong i Šamin. Revolucionarne masovne organizacije objavile su blokadu ovih gradova, uslijed čega je u ta dva centra zamrošav privredni život. Ovim pokretom otpora, koji je trajao deset mjeseci, rukovodio je štrajkaški odbor, na čelu sa komunistom Su Čao Čehom.

Zahvaljujući jačanju revolucionarnih snaga u zemlji, kantonska vlada odlučila je da počne otvorenu borbu protiv reakcionarnih, militarističkih klika na jugu Kine, koje su predstavljale agenturu britanskih imperijalista. Komandant Prvog korpusa Narodnooslobodilačke armije potukao je i razoružao militarističke snage.

Sredinom 1925. godine sastavljena je nova nacionalna vlada Kineske Republike. U ovoj vladi većina je pripadala lijevom krilu Kuomintanga, koje je bilo čvrsto povezano sa komunistima. Komunisti su u to vrijeme osnovnu pažnju posvetili organiziranju seljačkih saveza u čitavom Kantonu. Seljačke mase borile su se uglavnom za sniženje zakupnine i poreza. Zahvaljujući seljačkim savezima, Kuomintangove trupe konačno su razbile ostatke vojnih klika. Tako je kantonska nacionalna vlada do novembra 1925. godine pripojila Kwantung i predstavljala značajnu teritorijalnu bazu za dalje širenje revolucionarnog pokreta. Međutim, uporedo sa jačanjem Narodnooslobodilačke armije, koja je 1925. godine brojala oko 60.000 boraca, rastao je i broj oružanih odreda reakcionarnih veleposjednika. Osim toga, jačala je i aktivnost desnog krila Kuomintanga, koje je nastojalo da se stavi u službu imperijalista. Još u proljeće 1925. godine, reakcionarni elementi u Kuomintangu zahtjevali su isključenje komunista iz organizacije, ali je Treći plenum Centralnog Komiteta Kumintanga odstranio iz organizacije ovu grupu agenata imperijalističkih zemalja i izdajnika narodnooslobodilačkog pokreta. Uprkos tome, na istom Plenumu formirala se nova desničarska grupa, koja je u cijelosti odražavala interes kineske buržoazije. U vodstvu ove frakcije nalazio se Čang Kaj Šek. Desničarske grupe stavile su sebi u zadatku isključenje komunista iz Kuomintanga i zabranu rada Komunističkoj partiji Kine.

Predstavnici kineske buržoazije težili su da u svoje ruke prigrabe najvažnije pozicije u narodnooslobodilačkom pokretu. Zato je Čang Kaj Šek samovoljno smijenio sa odgovornih položaja u vojsci i pohapsio sve pristalice lijevog krila Kuomintanga, zaplijenio na prepad krstaricu kojom je komandirao član Komunističke partije i zaposjeo vojnu školu na Vampu, čiji su se kursisti nalazili pod snažnim utjecajem Komunističke partije. Sve to poslužilo je kao signal za veleposjednike u Kwantungu, koji su organizirali napad na seljačke saveze. U Kantonu je pojačana borba između revolucionarnih sindikata i »žutih« sindikalnih organizacija, koje je osnovalo desno krilo Kuomintanga u cilju razbijanja sindikalnog pokreta.

Uprkos reakcionarnoj politici Čang Kaj Šeka, utjecaj jedinstvenog fronta radnika, seljaka i sitne buržoazije još je bio veoma jak, što je došlo do izražaja za vrijeme takozvanog Sjevernog pohoda, koji je poduzet za oslobođenje teritorija Kine sjeverno od Kantonu. Široke mase radnika i seljaka aktivno su poduprile ovaj pohod protiv sjevernih militarista. Već prvih dana Sjevernog pohoda na oslobođenim teritorijama provincije Hunan, na jugu Kine, organizirani su radnički i seljački savezi. Uspjesi Sjevernog pohoda pridonijeli su daljem širenju revolucionarnog pokreta među seljačkim i radničkim masama Kine. Zemlju je zahvatio talas štrajkova za povećanje plaća, uvođenje osmosatnog ravnog dana i donošenje ravnog zakonodavstva. Gotovo svi štrajkovi završeni su pobjedom radnika. Svakim danom jačali su sindikati i seljački savezi. Tako je u provinciji Hupej, u Centralnoj Kini, u roku od nekoliko mjeseci broj sindikalno organiziranih radnika porastao od 3-4.000 na 400.000. Što se tiče seljačkih saveza, oni su 1927. godine obuhvatili pet milijuna seljaka u Hunanu, milijun i 200.000 u Kwantungu, milijun i 700.000 u Hupeju i t. d. I sindikatima i savezima seljaka rukovodili su komunisti.

Snažan zamah antiimperijalističkog pokreta 1927. godine, kada su radnici i studenti jurišali na engleske koncesije, uplašio je kinesku buržoaziju, koja je težila sporazumu sa imperijalistima i sjevernim militaristima. Tada su osnovana dva politička centra, koji su odražavali rascjep u narodnooslobodilačkom pokretu Kine: Nančang — centar buržoazije i Uhan — centar jedinstvenog fronta radnika, seljaka i sitne buržoazije.

Uz pomoć imperijalističkih sila, Čang Kaj Šek je 1927. godine izvršio kontrarevolucionarni prevrat. Masovna hapšenja komunista, nečovječna obraćinavanja sa radnicima i seljacima bili su glavni zadaci kontrarevolucije. U isto vrijeme, na teritoriju Uhana rasle su i jačale organizacije radnika i seljaka. Uhanska vlast nastavila je Sjeverni pohod, ali uspjesi postignuti u ratnim operacijama nisu sprječile skretanje udesno komandnog kadra Uhanske armije, koji se uglavnom sastojao od veleposjednika. U strahu od agrarne revolucije, veleposjednici su se pridružili kontrarevoluciji. Na zahtjev veleposjednika raspljerane su u Uhanu radničke i seljačke organizacije, izvršena su hapšenja komunista a članovi Komunističke partije uklonjeni su iz armije i državnog

aparata. U švemu tome značajniji ulogu odigrali su imperijalisti, koji su ekonomskom blokadom Uhana i otvorenom intervencijom doprinijeli razvoju kontrarevolucije u provinciji koja je imala uslova da postane snažno uporište revolucionarnog pokreta u Kini.

Jedan od najvažnijih događaja u ovom razdoblju kineskog revolucionarnog pokreta bilo je osnivanje kantonske komune krajem 1927. godine. Zahvaljujući seljačkim bunama, u nizu ko-tara provincije Kwantung, zaoštrevanja međusobne borbe u taboru vojnih klika, slabljenju državnog aparata, snaženju radničkog pokreta u samom Kantonu, revolucionarne snage uspjele su da osvoje ovu provinciju. U toku ustanka organizirana je prva sovjetska vlast u Kini, na čelu sa Su Čao Čenom i Čang Taj Leom. Nova sovjetska vlast proklamirala je osmosatni radni dan, besplatnu podjelu seljacima zemlje oduzete od veleposjednika, osnivanje Crvene armije i t. d. Kantonska komuna postojala je svega tri dana. Udržene snage reakcionarne soldateske potpomognute iz inostranstva, uništile su prvu sovjetsku vlast u Kini. Premda nije uspio pokušaj osnivanja sovjetske vlasti u Kini, on je odigrao ogromnu ulogu u daljem razvoju radničko-seljačke revolucije.

Inostrani imperijalisti i domaći izdajnici uspjeli su da uguše revoluciju 1925.-27. godine, ali je ova revolucija ostala od ogromnog historijskog značaja. U toku narodnooslobodilačke borbe došla je do izrazaja rukovodeća uloga Komunističke partije Kine u mobiliziranju seljaka, radnika i sitne buržoazije za pružanje otpora imperijalistima i domaćim izrabljivačima. Zato je kineski narod nazvao revoluciju 1925.-27. godine Velikom revolucijom.

KOMADANJE KINE

Vladavina militarističkih klika

Poslije kontrarevolucionarnog Čang Kaj Šekovog prevrata, Kuomintang se od jedinstvenog fronta radnika, seljaka i sićne buržoazije pretvorio u žarište reakcije, u blok krupne buržoazije, veleposjednika i soldateske, koji se raspao na frakcije, među kojima se vodila ogorčena borba za prevlast. Najjači položaj u Kuomintangu imale su vojne klike. Jačanje prevlasti reakcionarne vojne klike u provinciji Kvangsi (»Kvangsijске vojne klike«), bilo je dokaz slabljenja Čang Kaj Šekovih pozicija. Osjećajući da mu te izmiče ispod nogu, Čang Kaj Šek je napustio zemlju i pobegao u Japan. U novoobrazovanoj nankinškoj vladi preovladavala je Kvangsijска klika, dok je Uhanska frakcija odbila da prizna novu vladu. To je izazvalo napad nankinških trupa na Uhan. Uhan je bio pobijeden. U isto vrijeme, uhanski general Van Cin Vaj prigrabio je vlast u Kantonu. Čang Kaj Šek je iskoristio razmirice u Kuomintangu i, vrativši se iz Japana, preuzeo dužnost predsjednika nankinške vlade.

Uslijed privremenih pobjeda kontrarevolucije, u Kini je zavladao bjesomučni teror reakcionarnih snaga nad svim naprednim elementima. Žrtve se više nisu brojale na desetine i stotine, već na stotine hiljada revolucionara-radnika, seljaka i intelektualaca. Iz Kuomintanga su protjerani svi pobornici revolucije, a na njihovo mjesto došli su predstavnici reakcionarne buržoazije, veleposjednika i militarista. Bile su uništene sve revolucionarne radničke organizacije. Osnivanjem »žutih« sindikata, vlada je ugrozila sve tekovine koje su radnici izvojevali za vrijeme Velike revolucije 1925.-1927. godine.

U želji da pridobiju široke mase radnika i seljaka, nankinška vlada i Kuomintang proklamirali su, u razdoblju od 1928. do 1930. godine, čitav niz reformi. Kineskom narodu je 1930. godine obećan zakon o agrarnoj reformi, reorganizacija financija, preuređenje i smanjenje oružanih snaga, reforma narodnog prosvjetovanja, novo gradansko zakonodavstvo i t. d. Provođenje svih ovih mjera ostalo je samo na papiru. Kad su vlasti jedne provincije, pod pritiskom sve jačeg nezadovoljstva seljačkih masa, po-

Kantomu, u koju je, prebjegavši iz Nankinga, ušao i jedan od najbližih Cang Kaj Šekovih saradnika, Sun Fo, kvantunški i kwang-sijski militaristi uspostavili su vezu sa reakcionarnim generalima iz Sjeverne Kine i organizirali oružani napad na Nanking.

Iza borbe između Kantonu i Nankinga krila se ustvari borba imperijalističkih sila za prevlast u Kini. Japan je nastojao da kantonsku koaliciju iskoristi za borbu protiv Sjedinjenih Američkih Država, koje su predstavljale zalede nankinške revolucionarne vlade; dok je Engleska svim snagama pokušavala da borbu između oba imperijalistička konkurenta iskoristi za učvršćenje svog gospodstva i u Nankingu i u Jugozapadnoj Kini. Dok su se imperijalisti i njihovi šticenici u zemlji otimali za vlast, u Kini je došlo do novog jačanja revolucionarnog pokreta. Uništenje revolucionarnih organizacija i nemilosrdno obraćunavanje sa ogromnim brojem najborbenijih radnika i seljaka, izazalo je izvjesno slabljenje revolucionarne borbe kineskog naroda, koja je trajala od kraja 1927. godine do 1928. godine.

Međutim, i u ovom periodu na mahove su akcije radnika i seljaka uzimale velike razmjere. Tako je 1928. godine došlo do masovnog ustanka muslimana. Komunistička partija Kine uspjela je da usprkos slabljenju revolucionarnog pokreta, sačuva i još više pojača svoj autoritet kod širokih masa radnika i seljaka. To-me je znatno pridonijela reakcionarna politika Kuomintanga, koja je dovela do strahovitog rasula u kineskoj privredi. Kuomintang je pokušavao da sve ekonomski teškoće svali na pleća radničke klase i seljaštva, što je izazvalo snažan otpor radnog naroda Kine. Zahvaljujući jačanju revolucionarnog pokreta, u zemlji se osniva sve veći broj sovjeta. Dok su krajem 1927. godine bili osnovani prvi sovjeti na Hajdufinskom području i u Kvantungu sa prvim odredima Crvene armije, početkom 1930. godine, u Kini je već bilo 19 sovjetskih područja sa Crvenom armijom od 62.000 boraca. Krajem 1931. godine Crvena armija Kine odbila je napade Kuomintanga na sovjetska područja, a njen broj porastao je na 145.000 boraca. Takva je bila unutrašnja situacija u Kini od 1928. do 1931. godine.

* * *

Što se tiče vanjske politike, nankinška vlada stavila se u potpunu zavisnost od inostranih imperijalista. Pomažući nankinškoj vladu da uguši narodnooslobodilački pokret, imperijalističke sile vežile su da učvrste svoje pozicije u Kini, uzdrmane za vrijeme

Velike revolucije 1925. do 1927. godine. U toku 1928.-1930. godine, nankinška vlada sklopila je niz novih sporazuma sa Engleskom, Belgijom i Japanom. Engleska i Belgija vratile su Kini neke beznačajne koncesije, zadržavši pravo da koriste pomorske baze, što je, ustvari, predstavljalo jedinu vrijednost ovih koncesija. Sa Japanom je postignut sporazum o smanjenju carine na japansku robu koja se uvozila u Kinu. Uslijed ovakve vanjske politike nankinške vlade, Kina je pala u još veću zavisnost od imperijalističkih država, naročito Japana, koji je u ovom razdoblju pojačao svoj utjecaj u kineskoj privredi.

Japan se nije ograničio samo na dominaciju u kineskoj privredi. U ljetu 1931. godine, japanski militaristi počeli su da pripremaju oružani napad na Kinu. Poslije niza provokacija, japanske trupe upale su u Mandžuriju i okupirale je. Nankinška vlada izdala je naredenje da se japanskim osvajačima ne pruža nikakav otpor. Uslijed toga, sva snaga antijapanskog pokreta, koji je uzeo velikog maha u zemlji, bila je u tom momentu uperena protiv nankinške vlade. Preko 60.000 streljena zaposjelo je državne ustanove u Nankingu. Dok su reakcionarne klike pokušavale da se sporazumiju između sebe, da bi se oduprle revolucionarnom pokretu, u Šangaju je jačalo »Šangajsko-masovno antijapansko udruženje«, koje je obuhvaćalo široke mase radnika, studenata i sitne buržoazije. Ovo udruženje nalazilo se pod snažnim utjecajem Komunističke partije Kine. Godine 1932. japanske trupe upale su u Šangaj i našle na snažan otpor narodnih masa. Nankinška vlada sabotirala je obranu Šangaja i šutke prešla preko zvijerskog obračunavanja Japanaca sa braniocima grada. Steta koju su japanske trupe nanijele gradu iznosila je preko 600 milijuna kineskih dolara. Ubijeno je preko 8.000, a ranjeno 2.000 golorukih stanovnika. Japanci su nasiljima slomili otpor masa i zauzeli grad.

Mjesto da se bori protiv japanske najezdje, nankinška vlada poduzela je novi napad na kineske sovjete. Uz pomoć stranih savjetnika, Čang Kaj Šek izradio je novu taktiku borbe. Osim ratnih operacija, organizirana je ekomska blokada sovjetskih područja. U isto vrijeme, japanske trupe nesmetano su zaposjele kineske teritorije. Godine 1933. Japanci su zauzeli Šangaj i Huan, prodrili preko Velikog kineskog zida i opsjeli Peking i Tjencin.

Sredinom 1933. godine, nankinška vlada sklopila je u Tanguu primirje sa Japanom, po kome su japanskim zavojevačima pripala sva osvojena područja. Poslije primirja u Tanguu, Čang

Kaj Šek nastavio je borbu protiv revolucionarnog pokreta uz još veću podršku imperijalističkih sila. Za to vrijeme, japanski imperijalisti osvojili su već ogroman broj provincija u Sjevernoj i Južnoj Kini. Početkom 1935. godine, japanski osvajači zatražili su od nankinške vlade stvaranje japansko-kineskog političkog i ekonomskog bloka, što je, ustvari, značilo stavljanje Kine u neograničenu zavisnost od Japana.

Ugroženi uspjesima japanskih konkurenata, britanski imperijalisti počeli su 1935. godine da pružaju finansijsku pomoć Čang Kaj Šeku. Preko krupnih kineskih banaka, udruženih sa engleskim kapitalom, engleski imperijalisti prodri su gošto u sve grane kineske privrede, investirali kapital u izgradnju željeznica i puteva, učestvovali u eksploraciji željeznica i pomorskog transporta i t. d. Osim toga, nankinška vlada je na zahtjev britanskih kapitalista provela novčanu reformu, čime su znatno učvršćene ekonomske i političke pozicije Velike Britanije u Kini.

Međutim, finansijska pomoć britanskog kapitala Čang Kaj Šeku nije zaustavila nadiranje Japanaca. Početkom 1936. godine, japanske trupe okupirale su provinciju Čahar i pretvorile je u bazu za proširenje okupacije na unutrašnju Mongoliju.

Shvaćajući da Kini prijeti ogromna opasnost od japanskih agresora, koji žele da zemlju pretvore u svoju koloniju, Komunistička partija Kine uputila je poziv kineskom narodu o obrazovanju jedinstvene vlade narodne obrane i o osnivanju jedinstvene svekineske antijapanske armije. Početkom 1936. godine, kolone Crvene armije Kine već su napredovale preko područja Sjevernog Šensija ka Sijuanu u Šansiju — područjima koja su se nalazila pod neposrednim udarom japanske agresije. Program jedinstvenog narodnog antijapanskog fronta, koji je proglašila Komunistička partija Kine, naišao je na podršku najširih slojeva kineskog stanovništva.

KINESKA CRVENA ARMIJA

Razvitak narodne armije u periodu od 1928 — 1934

Organizatori i rukovodioци revolucionarne borbe širokih masa kineskog naroda bili su sovjeti, na čelu sa Komunističkom partijom. Zadatak sovjeta sastojao se u rješavanju svih aktuelnih zadataka, koji su se postavljali pred kinesku revoluciju. Likvidirajući ostatke feudalizma u ekonomskom, socijalnom i političkom životu Kine i rukovodeći borbom za oslobođenje zemlje od imperialističkog ugnjetavanja, sovjeti su pripremali prerastanje buržoasko-demokratske revolucije u socijalističku.

Osnovani neposredno pred završetak Velike revolucije, kineski sovjeti naročitu pažnju su posvetili rješavanju agrarnog pitanja, za koje je bila zainteresirana osnovna masa učesnika u revolucionarnom pokretu — seljaštvo. Tako su sovjeti na Hajdubinskom području podijelili seljacima zemlju veleposjednika, uništivši sve ostatke feudalnog ugnjetavanja. Ovakva politika dooprinjela je još većem utjecaju i ugledu sovjeta kod širokih slojeva kineskog stanovništva. Zato je razumljivo da je neposredni zadatak Cang Kaj Sekove kontrarevolucije odgovarao interesu veleposjednika i reakcionarne buržoazije da likvidira sovjete. Kuomintangove trupe zaposjele su 1928. godine prva sovjetska područja Kine.

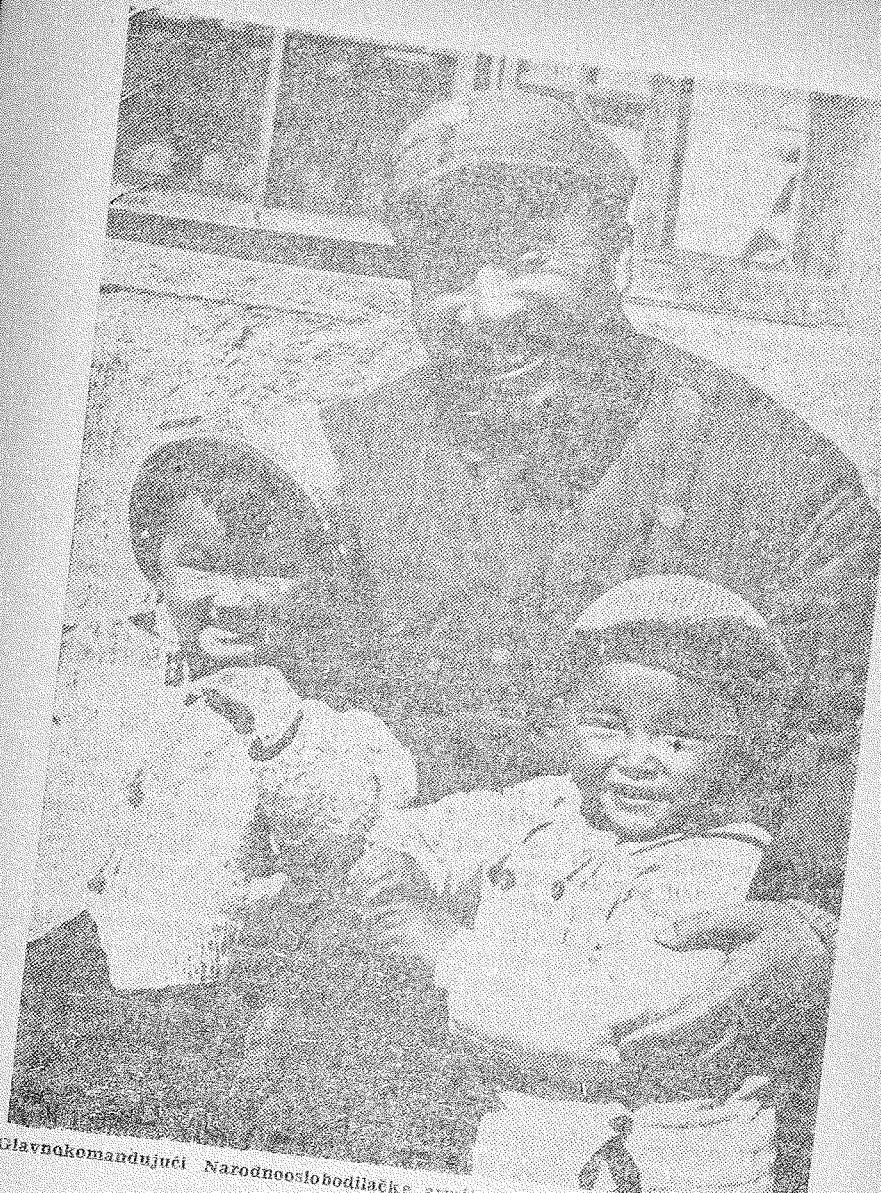
Zaposjednuta područja bila su izložena nemilosrdnom Kuomintangovom teroru, ali kontrarevolucija nije mogla da uništi iskustva, koja su revolucionari stekli u izgradnji sovjetske vlasti i rješavanju agrarnog pitanja, niti da likvidira borbene jedinice, od kojih je kasnije formirana kineska Crvena armija. Revolucionarni partizanski odredi povukli su se sa sovjetskih područja u gotovo nepristupačne planinske predjеле na jugu provincije Kjangsi. Tako je obrazovan Četvrti korpus Crvene armije, na čelu sa komandantom Ču Deom i komesarom Mao Ce Tungom. U to vrijeme, Četvrti korpus brojao je svega oko 10.000 boraca.

Obnavljanju sovjetske vlasti u Kini znatno je pridonijelo naglo pogoršanje ekonomskog položaja kineskih radnih masa za vrijeme surove vladavine Kuomintanga. Koristeći kontrarevolu-

čiju, veleposjednički su ponovo prigrabili zemlju. Nižova samo-
sto prileže nadoknade stetu koju im je vrhunac, jer su težili da
u nemiru dobro plijakali narod, koji nije bio u stanju da iz svo-
jih bijesnih sredstava platiće ogromne namete. Usljed uzastopnih
usla umratali su od gladi mlijumi seoskog stanovništva, dok su
veleposjednički smanjivali setvane površine, da bi uslovi gospo-
darstva u kaptialističkoj zemlji da povećaju ulov u Kini
između i drugih poljoprivrednih kultura. Po basnoslovno vistoskim
jednama, sve to doveo je do jačanja opora seljacičkih masi, koji
je svečec izuzimao oblik partizanskih rata. U vodjenju parti-
zanskih ratova ukuvo dečja loga predala je sovjetska part-
ijem su se čeli načalni komunisti. Osim partizanskih ordeda, pro-
tiv veleposjedničkih i militarnih bandi boro se ostroman broj-
seljaka, ukuvođen raznim organizacionima kao »mall magaveši«,
»cvreni kopljasi«, »nebeska vratci« i drugim. Sve ove grupe bri-
te državice su se kasnije Crvenoj armiji.

U sružnoj i centralnom Kini, seljaci pokret oformio razvijao-
se pod neposrednim rukovodstvom sovjetske vlasti, koja je obu-
hvacala sve veći teritoriju. Tako je 1930. godine u provinциji
Kvantung, sovjetska vlast uspostavljena u provinциji
provinciji Fukien — sedamdeset sedam kotaři; Kiangsi — dvadeset
kotaři; Hunan — dvadeset sedam kotaři; Anhwei — trideset kotařa.
Na svim sovjetskym područjima zemlja je bila oduzeta od ve-
leposjednika i podješljana seljacima, uveden je osmočasovni radni
dan, površine su place, ponistena su dugovrasci stronomasnihi se-
ljački, veleposjednička i zelenčišta, raspusťene su sve organiz-
acije protivnarađenih elemenata. Prvi put u historiji zemlje, ki-
neski narod je preko sovjeta preuzeo vlast u svoje ruke.

Prvi svjetski kongres Sovjetskih područja, Crveni ar-
tistički festival preko 600 delegata sovjetskih područja, Na Kongresu je
jedan od najznačajnijih dogadaja u sovjetskom pokretu je
Novim řeči, donesenim da Kongresu, proglašena je demokratika diktatura proletarijata i seljaka.

Glavnokomandujući Narodnooslobodilačke armije Kina general Cao De sa svojom
djecom
Oslobodilačka borba kineskog naroda

Godine 1932-35. bile su pune teških iskušenja za kinesku sovjetsku vlast i kinesku Crvenu armiju. Osvojivši Mandžuriju, japski imperialisti usmjerili su svu svoju agresiju na Sjevernu Kinu. U svom nesmetanom nadiranju, japanske trupe osvajale su područje za područjem, dok je Čang Kaj Šekova reakcija koncentrirala svoje oružane snage za borbu protiv narodnorevolucionarnog pokreta, u prvom redu protiv sovjeta i Crvene armije. Međutim, zahvaljujući pravilnom rukovođenju Komunističke partije i svestranoj podršci širokih slojeva kineskog stanovništva, Crvena armija se uspješno suprotstavljala Čang Kaj Šekovim trupama. Sovjetske vlasti upravljale su već teritorijom na kojoj je živjelo pedeset do šezdeset milijuna stanovnika.

U borbi protiv japanskih agresora, za nezavisnost Kine, sovjeti su 1936. godine počeli da provode politiku čiji je glavni cilj bilo obrazovanje jedinstvenog narodnog antijapanskog fronta. Osnovni zadatak toga fronta bio je aktiviranje širokih narodnih masa za oružani otpor protiv japanske agresije. Ostvarenje ovog zadatka olakšano je time što su najširi slojevi stanovništva Kuomintangove Kine, ogorčeni zbog izdajstva Čang Kaj Šekove klike, pružali odlučan otpor i japanskim imperialistima i omrznuću vlasti. Računajući sa revolucionarnim raspoloženjem i borbenošću kineskog naroda, Komunistička partija Kine uputila je proglašenjem rodoljubima da organiziraju svekinesku jedinstvenu antijapansku armiju.

S obzirom na ogromnu ulogu koju je Crvena armija Kine odigrala u uspjeloj borbi sovjetske vlasti protiv domaćih eksploratora i inostranih imperialista, korisno je upoznati se sa strukturonom, organizacijom, taktičkom i ratnim operacijama ove armije.

Ponikla u revolucionarnej borbi širokih masa kineskog naroda, kineska Crvena armija uglavnom se sastojala od seljaka, radnika industrijskih centara, seoskih partizana, oficira i vojnika, koji su, napustivši Kuomintangove trupe, prešli na stranu sovjeta. Godine 1934. kineska Crvena armija obuhvaćala je: 68% seljaka, 30% radnika, 1% intelektualaca i namješteneika, 1% ostalih. Broj boraca Crvene armije rastao je iz godine u godinu. U razdoblju od 1928—1934. godine, broj oficira i vojnika porastao je od 10.000 na 300.000.

U vezi sa jačanjem pozicija sovjetske vlasti ukazala se potreba da se dobrovoljno stupanje u Crvenu armiju zameni obaveznim vojnim rokom, kako bi se stvorili stručno obučeni aktivni i rezervni kadrovi kineske Crvene armije.

Dok su oružane snage kineskih militarista naoružavale imperialističke sile, da bi razmirice i gradanske ratove reakcionarnih klika iskoristile za učvršćenje svojih pozicija u Kini, Crvena armija se naoružavala oružjem otetim u borbi protiv neprijatelja.

Crvena armija Kine primjenjivala je naročitu taktiku u vođenju ratnih operacija; njene jedinice bile su veoma pokretnе i vješte u manevriranju. Njeni napadi imali su uvijek munjevit karakter. Crvena armija sa uspjehom je razbijala oružane snage neprijatelja i uništavala ih dio po dio. Kineska Crvena armija uspjela je da uskladi partizanske metode rata sa zamašnim ratnim operacijama. Vješta ratna taktika, ogromna popularnost kod narodnih masa i pravilno rukovodjenje od strane Komunističke partije Kine, preko Revolucionarnog vojnog vijeća i Glavnog štaba Crvene armije, osigurali su uspjeh ratnih operacija Armije. Usprkos neosiguranom snabdijevanju ratnim materijalom, o-skudici a odjeći i obući, neprekidnoj borbi protiv Kuomintangovih trupa i inostranih imperialista, Crvena armija izdržala je sve teškoće i postala jedan od najvažnijih činilaca u revolucionarnoj borbi kineskog naroda.

VELIKI MARŠ

Glavne snage Crvene armije pod komandom Mao Ce Tunga i
Cu Dea probile su obruč i poslije herojskog marša zaposjele
provincije koje su bile prve pod udarom
japanskih imperijalista

Sovjetske rajone u Južnoj Kini Čang Kaj Šek je u više maha pokušavao da uništi. Od 1930. do 1933. godine izvršeno je pet pohoda na Crvenu armiju u Južnoj Kini. Svi ovi napadi Kuomintangovih trupa na Crvenu armiju završili su se porazom. Poslije njih Crvena armija je bila brojno jača i imala je povećanu teritoriju.

Postojanje sovjetskih rajona u najbogatijim dijelovima Južne Kine bio je trn u oku kineskoj i stranoj reakciji. Čang Kaj Sek je odlučio da na svaki način likvidira sovjetske rajone u Južnoj Kini. On se spremao na šesti pohod protiv Crvene armije. Pripreme su izvršene ozbiljno i temeljito, uz pomoć inostranih imperijalista. Za vrijeme tih priprema, koje su trajale osam mjeseci, Čang Kaj Šek je pod vidom »pšeničnog zajma« od Sjedinjenih Američkih Država dobio devedeset milijuna dolara. Njemački generalštab mu je poslao trista njemačkih oficira na čelu sa poznatim njemačkim generalom Ion Sektom, koji je trebao da izradi i izvede operacioni plan Kuomintangove vrhovne komande. Čang Kaj Šek je mobilizirao sedamdeset divizija (800.000 vojnika) za razbijanje Crvene armije. Za operacije je bilo pripremljeno 300 aviona, od kojih 150 američkih i kanadskih. Američki, japanski i engleski imperijalisti poslali su u kineske vode svoje ratne brodove da pomognu Čang Kaj Šeku, u slučaju potrebe. Crvena armija u sovjetskim rajonima Južne Kine brojala je u to doba oko 150-160.000 boraca.

Šesti pohod počeo je 6. septembra 1933. godine. Kuomintangova vrhovna komanda, po direktivama njemačkog instruktora fon Sekta postavila je sebi za cilj da opcoli sovjetske rajone i uništi živu silu Crvene armije. Čang Kaj Šek je podijelio svoje divizije u grupe od šest do dvanaest divizija da bi osigurao potpunu nadmoćnost nad pojedinim odredima Crvene armije. Kuomintangova vojska napredovala je polako, sistematski utvrđujući zauzetu teritoriju. Čang Kaj Šek se nadao da će sporim napre-

dovanjem izbjegći svako iznenadenje, a utvrđivanjem osvojene teritorije da će onemogućiti prođor Crvene armije iz željeznog obruča. Pod zaštitom velike artiljerijske premoći i avijacije, Kuomintangove armije su napredovalе dnevno samo dva do tri kilometra. Čang Kaj Sek je postepeno, ali sigurno, zatvarao obruč oko jedinica Crvene armije. Položaj Crvene armije postajao je svakim danom sve teži. Snabdjevanje se pogoršavalo, oružja je bilo sve manje. U predašnjim pohodima Crvena armija se snabdjevala na račun Kuomintangovih razbijenih trupa. Sada je bilo teško razbiti Čang Kaj Sekove vojne formacije od 6 do 12 divizija. Bojno polje Crvene armije postajalo je sve tijesnije i uže. Borba je trajala četnaest mjeseci. Trebalo je donositi brze odluke da bi se izbjeglo uništavanje žive sile Crvene armije.

Osim toga, postalo je očigledno da predstoji neposredna opasnost japanske agresije na Kinu. Poslije zauzimanja Mandžurije, japski imperialisti su odlučili da najprije osvoje Sjevernu Kinu, a postepeno da pokore čitav teritorij Kine.

Pred političko i vojno rukovodstvo Crvene armije postavljao se zadatak — spasiti Crvenu armiju od uništenja i sačuvati njenu živu silu za borbu protiv japanske agresije. U ljetu 1934. godine, Centralni komitet Komunističke partije i Revolucionarni savjet razradili su plan za probijanje Čang Kaj Sekovog obruča. Donesena je historijska odluka o prolazu Crvene armije iz južnih provincija Kjangsi i Fukijen u Zapadnu Kinu, u provinciju Sečuan, gdje je Crvena armija trebalo da se spoji sa Četvrtim korpusom Crvene armije, koji je operirao u provinciji Sečuan. Donijeta je odluka o velikom maršu na zapad, koji je proslavio kinesku Crvenu armiju po cijelom svijetu.

Izvršene su sve pripreme za evakuaciju sovjetskih rajona. Sovjetski organi zamjenjeni su revolucionarnim komitetima. Partijske i omladinske organizacije reorganizirane su za ilegalan rad na evakuiranoj teritoriji. Sve je to izvršeno mirno i organizirano. Kada je sve bilo završeno, otpočeо je veliki marš na zapad.

Za uspjeh velikog marša bilo je potrebitno pojačati partijsansko ratovanje u pozadini protivnika. U oktobru 1934. godine, Sedmi i Deveti korpus, pod komandom Lo Bin Knja, probili su istočni front u provinciji Fukijen. Sedmi korpus odlazi na sjever, radi sjeđenja sa Desetim korpusom, prodire dalje u provinciju Fukijen i za nekoliko dana je pred velikom lukom Fučou. Ovo je izazvalo paniku u redovima militarista i njihovih pokrovitelja

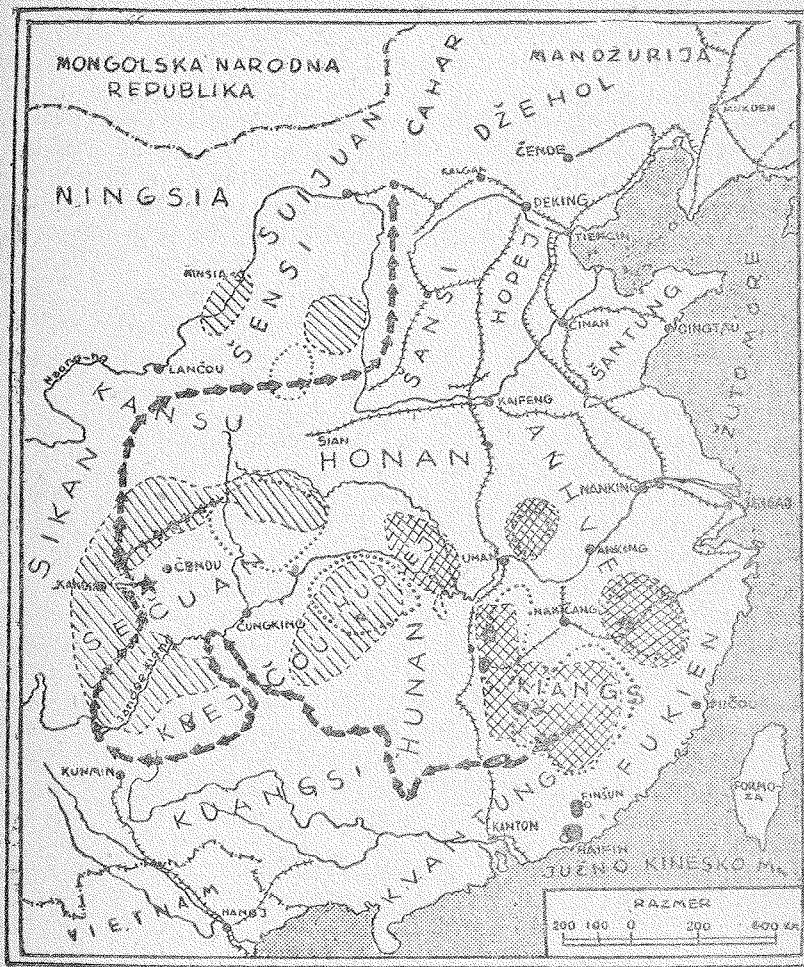
— engleskih, američkih i drugih imperijalista. U Fučou su stigli američki, japanski, engleski i drugi ratni brodovi radi spasavanja ove velike luke za Čang Kaj Šek i imperijaliste. U to vrijeme, ribari grada Funina dižu ustanak. Sedmi korpus brzo im priskače u pomoć i produžuje dalje operacije prema sjeveru. U februaru i marta 1935. godine, Sedmi korpus se sjedinjuje sa Desetim korpusom. Oni udruženim snagama vode operacije na 150 kilometara od Nankinga, Čang Kaj Šekove prijestolnice. Čang Kaj Šek, bojeći se za svoju prijestolnicu, brzo povlači sa fronta protiv Crvene armije dvadeset divizija i raspoređuje ih za zaštitu Nankinga. Cilj komande Crvene armije postignut je — povlačenjem Čang Kaj Šekovih divizija, sjeverni front značno je oslabljen.

Istovremeno sa prodorom Sedmog i Devetog korpusa prema istoku u provinciju Fukijen, Sesti korpus Crvene armije, pod komandom Sjao Kea, probio se iz provincije Kjangsi, gdje se našla Crvena armija na zapad kroz južni Hunan i Kvangsi i stigao u provinciju Kvejčou. Jedan dio Šestog korpusa sjedinio se u sjeverozapadnom Hunanu sa Drugim korpusom Ho Luna. Za pomoć Šestom korpusu pridodat je Treći korpus, koji se proslavio svojom herojskom borbom na istočnom frontu. Treći korpus Crvene armije pomogao je Šestom korpusu da izade iz obruča u provinciji Kjangsi, zauzeo njegove položaje i osigurao prolaz glavnih snaga Crvene armije na zapad.

Čang Kaj Šek, računajući da kroz položaje Trećeg korpusa mora proći glavnina Crvene armije, koncentrirao je najveći dio svojih snaga na ovom sektoru. Na teritoriju šest kotara, Kuomintangova vrhovna komanda spalila je sva naselja, i uništila sve zalihe hrane, da bi onemogućila snabdjevanje Crvene armije u pustim krajevima. Na ovom sektoru, Čang Kaj Šek je koncentrirao najveći dio svoje artiljerije i avijacije. On je bio siguran da mu Crvena armija neće moći da izmakne.

Komanda Crvene armije, saznavši za taj manevr Čang Kaj Šeka, prioritirila je svoj operativni plan. Crvene trupe su krenule iz provincije Kjangsi, gdje su se nalazile, na jug, udarivši po lijevom krilu Kantonske armije, u provinciju Kvantung. Uništivši dvije i po divizije protivnika i izbjegavši Čang Kaj Šekovu zamku, Crvena armija je marširala na zapad, u provinciju Kvangsi. Tamo je potukla Kuomintangovog generala Li Kun Šena. Veliki marš se nastavljao bez zadržavanja. Početkom 1935. godine, glavne snage kineske Crvene armije, pod komandom Mao Ce Tunga i Ču Dea, probile su obruč neprijatelja na zapadnom

KARTA VELIKOG MARŠA

LEGENDA:

- SOVJETSKI REJONI U 1927-1928 G.
- SOVJETSKI REJONI U 1931-1932 G.
- SOVJETSKI REJONI U 1933-1934 G.
- SJEĐINENJE 4.-OG KORIDA / CRVENE ARMEJE
- VELKI MARŠ
4. KORIDA / NOVEMBRA 1934.
- POKRIVANJE
MAGISTRALNE
DRŽAVNE CESTE
- SOVJETSKI REJONI
NETA U 1935 G.

i južnom frontu i marširale na sjeverozapad, prema provinciji Sečuan. Treći korpus, koji se nalazio u izvidniči, pretvorio se u zaštitnicu, štiteći veliki marš.

Plan Ion Sekta i Čang Kaj Šeka za uništenje žive snage Crvene armije nije se ostvario. Crvena armija stigla je u provinciju Sečuan, gdje je još poslije Čang Kaj Sekovog pešog pohoda na Crvenu armiju operirao Četvrti korpus Crvene armije, koji je brojao preko 100.000 boraca. U okolini mesta Tjancjuana (blizu grada Cendu), 15. juna 1935. godine, ujedinile su se dvije glavne oružane snage slobodne Kine. Prvi dio velikog marša bio je završen.

Čang Kaj Šek, videći da je njegov plan o uništenju Crvene armije propao, naredio je generalu Hu Deu Nanu, koji se nalazio na jugu provincije Kansu, da napadne Crvenu armiju u Sečuanu. Hu De Nan sa 50.000 vojnika, dobro opremljenih najnoderijim ratnim materijalom, prešao je u napad. Međutim, on je bio strahovito potučen kao i svi njegovi prethodnici. U julu i avgustu 1935. godine nastavljaju se veliki bojevi oko grada Lundin, Lušan i drugih mesta u provinciji Sečuan. Oko pedeset Knomintangovih divizija napada Crvenu armiju. Razvijaju se veliki bojevi, koji traju do 1936. godine.

U to vrijeme japanski imperialisti počinju sa svojim provokacijama u Sjevernoj Kini. Bilo je očigledno da predstoji napad japanskih militarista. Rat je bio neizbjegjan. Političko i vojno rukovodstvo Crvene armije, vjerno svome narodu, poziva sve rođljubive snage da se okupe u jedinstveni front protiv japanskih agresora. Komanda Crvene armije donosi odluku da crvene trupe zauzmu front protiv japanskih agresora. Veliki marš se produžuje. Iz osnovnih kadrova Crvene armije u provincijama Sečuan i Šikan formiraju se Prvi i Treći korpus, pod komandom Lin Piaoja. Jedinice novih korpusa, na čelu sa Mao Ce Tungom i Ču Deom, probijaju se kroz provincije Kansu i Sensi i stižu početkom 1936. godine na rijeku Hoang Ho, gdje se obrazuje granica između provincija Sensi i Sansi. Ovdje se formiraju još tri korpusa. Jedinice Crvene armije zaposjedaju provincije Sansi i Suijan, koje su bile prve na udaru japanskih imperialista. Front protiv japanskih agresora je zaposjednut. Drugi strategijski cilj komande Crvene armije postignut je. Veliki marš je završen.

Za vrijeme velikog marša jedinice Crvene armije prešle su kroz borbu 13.000 kilometara, put iz južnih provincija Kjangsi u Fukljen u sjeverne provincije Sansi i Suijan. Na velikom maršu,

koji je po cijelom svijetu proslavio borce za slobodu kineskog naroda, Crvena armija izvršila je neviđena herojstva. Ona je prošla preko neprohodnih gora, огромних пустинја и беспутих krajeva. Ovaj put mogli su izvršiti samo ljudi koji su vjerovali u svoje ideje, u pravednost svoje borbe. Za vrijeme cijelog velikog marša narodne mase pružile su svesrdnu podršku svojoj Armiji. Kineska Crvena armija u velikom maršu izvršila je svoj dug prema narodu i postigla svoj osnovni cilj, sačuvavši živu snagu Crvene armije za dalju borbu protiv inostranih zavojevača i za konačno oslobođenje kineskog naroda od domaćih i stranih ugnjeća.

ANTIJAPANSKA FRONTA

Pod rukovodstvom Komunističke partije organiziran
svenarodni otpor agresoru

Crvena armija zatekla je slijedeću situaciju u pograničnim rajonima Sjeverne Kine: radne mase bile su izvrgnute žestokoj pljački od strane raznih kineskih militarističkih klika i feudalaca. U provincijama su vladali feudalni odnosi kao u srednjem vijeku. Izvana je prijetila neposredna opasnost japanske agresije. Za svakoga je bilo očigledno da japanski militaristi ubrzo spremaju napad na Kini i da je rat neizbjegjan.

Komunistička partija Kine poduzela je niz mjera za organizaciju pograničnih rajona, da bi se narod Kine uspješno mogao suoštaviti predstojećoj japanskoj invaziji. Organiziran je prvi sovjetski pogranični rajon od dijelova provincije Sensi-Kansu-Ningsija. Prije dolaska Crvene armije, pogranični rajoni spadali su među najzaostalije rajone Kine. Stanovništvo je bilo izvrgnuto surovom ugnjetavanju i eksploraciji od strane plemstva i feudalaca. Zbog teških materijalnih uslova izbjajale su često razne zaraze i epidemije. Ovaj rajon raspolagao je velikim prirodnim bogatstvima i plodnim zemljištem.

Sovjetska vlast provela je niz velikih političkih i ekonomskih reformi. Zemlja je razdijeljena seljacima. Svaki seljak dobio je 12 do 18 mua (jedan mu iznosi šesnaestinu hektara), uveden je progresivni porez. Organizirane su potrošačke i prodajne zadruge, koje su snabdjevale seljake potrebnim oruđem. Radnici pograničnih rajona organizirani su u radničke sindikate. Sezdeset hiljada omladinaca učlanjeno je u Savezu za spas domovine. Pionirske organizacije brojile su 70.000 djece. Nizom agrotehničkih mjera povećana je površina plodne zemlje. Znatno se podigao kulturni nivo stanovništva. Prije dolaska Crvene armije, u pograničnim rajonima 90% stanovništva bilo je nepismeno. Opismeno je 30% odraslih i 70% djece. Po svim rajonima organizirani su večernji kursevi za odrasle, a svaka općina imala je šestorazrednu školu za djecu. Pohađanje kurseva i škola bilo je besplatno. Kulturno-prosvjetni život obuhvatio je cijelokupno stanovništvo, osnovani su horovi, kazališta i t. d.

Za žene pograničnih rajona počeo je novi život. One su dobile pristup u školu, proizvodnju, armiju. Žene su postale aktivni radnici u političkom životu. Na izborima za mjesne organe izabrano je 30% žena. Izmjenili su se i odnosi u braku. Uvedena je obavezna građanska registracija. Mnogoženstvo je isčezlo. U pograničnim rajonima organiziran je specijalni univerzitet za žene. U pograničnom rajonu osnovano je nekoliko visokih škola: vojna akademija, visoka škola za proučavanje marksizma-lenjinizma, akademija umjetnosti, institut higijene i t. d. Svaki građanin, koji je navršio 16 godina imao je pravo glasa.

Na taj način, pogranični rajoni pretvoreni su iz zaostalih u napredne. Na njihovim primjerima Komunistička partija Kine pokazala je kako treba mobilizirati široke narodne mase za uspješniju borbu protiv japanskih okupatora. Komunistička partija Kine i druge napredne snage stalno su isticale da je uspješna borba protiv japanskih okupatora jedino moguća, ako se provedu političke i ekonomске reforme i izvrsti demokratizacija političkog života.

Provodenjem ovih značajnih reformi, Komunistička partija Kine pripremala je kineski narod na borbu protiv japanskog imperijalizma.

Japanski militaristi počeli su sistematski da porobljavaju Kину. U jesen 1935. godine obrazovana je u Sjevernoj Kini takozvana istočno-hupejska autonomna vlada, na čelu sa starijim japanskim agentom In Zu Genom i hupejsko-čaharski Politički savjet. Pomoći tih marionetskih vlasti, japanski militaristi su se nadali da će mirnim putem potčiniti Sjevernu Kini svome gospodstvu.

U jesen 1935. godine, japski ministar inostranih poslova Hirota postavio je Kini tri zahtjeva. Po svojoj sadržini oni su bili jednak zahtjevima koje su Japanci podnijeli 1915. godine. Hirotini zahtjevi svodili su se na slijedeće: 1) Kina ne smije voditi prijateljsku politiku prema SAD i evropskim zemljama, već je obavezna da vodi politiku punog prijateljstva i zbljžavanja sa Japanom; 2) Kina mora de fakto da prizna Mandžuko i posebne interese Japana u Sjevernoj Kini; 3) Kina mora da se udruži sa Japanom za zajedničku borbu protiv svih antijapanskih i komunističkih pokreta. Ovi japski zahtjevi izazvali su veliko negodovanje kineskog naroda. U Mandžuriji su se uspješno razvijale partizanske borbe. Po gradovima su učestale demonstracije. Demonstranti su tražili da se japski zahtjevi odbiju. Komunistička partija je zahtjevala da se obrazuje jedinstveni front

protiv japanskih imperijalista. Ovom općenarodnom zahtjevu priključila se i gradska sitna buržoazija, napredna buržoaska inteligencija i progresivna nacionalna buržoazija. Kineska buržoazija imala je iskustvo sa Mandžurijom, gdje su japanski okupatori podjarmili ne samo radne mase, nego i buržoaziju. Zato je kineska buržoazija tražila put za aktivran otpor japanskem imperijalizmu.

Pod ovakvima prilikama u zemlji nije mogla ni Kuomintangova vlada da vodi politiku kapitulacije pred japanskim napadačima. Unutar Kuomintanga razvila se žestoka borba između projapanskih i rodoljubivih elemenata, koji su se borili za spas svoje zemlje.

Prvog augusta 1935. godine, Komunistička partija Kine objavila je proglašenje, sa konkretnim prijedlozima za obranu protiv napadača. Komunistička partija ukazala je na neophodnost brzog obrazovanja vlade narodne obrane i jedinstvene kineske anti-japanske armije sa jednim generalštabom.

U 1936. godini, japanski imperijalisti produžavali su svoje provokacije u Sjevernoj Kini. U jesen iste godine, Japanci su izazvali nekoliko incidenata u Čandu i Pakhou, Sangaju i Hankou. Japanci su iskoristili te incidente za pojačavanje pritiska na Kinu. Oni su predali nankinškoj vlasti novi ultimatum u duhu tri Hirotina zahtjeva. U ovom memorandumu oni su tražili praktično pretvaranje Kine u japansku koloniju. To je izazvalo revolt kod naroda. U cijeloj zemlji izbile su nove velike protivjapanske demonstracije. Krajem 1936. godine, japanski militaristi organizirali su novi napad na kinesku provinciju Suijan. Mjesna kineska vojska i mongolska naselja pružila su herojski otpor napadačima. Stvorena je Svekineska federacija nacionalnog spašavanja. Događaji u Sijamu u decembru 1936. godine, ubrzali su stvaranje antijapanskog nacionalnog fronta.

U Sijamu je izbio ustanak vojske maršala Čang Sjuljana protiv Kuomintanga. Došavši u Sijan radi likvidiranja pobune na miran način, Čang Kaj Sek je bio zatvoren. Ustanici su zahtjevali obustavljanje borbe protiv Crvene armije, stvaranje jedinstvenog fronta protiv japanskih okupatora, oslobođenje političkih zatvorenika i davanje demokratskih sloboda narodu. Pobuna je javno imala antijapanski karakter. Međutim, ovaj incident imao bi ozbiljne posljedice za učvršćivanje jedinstva naroda. Japan je polagao velike nade na izbijanje građanskog rata. U ovakvima uslovima oružani sukob između armija nankinške vlade

i sjeveroistočne armije Čang Kaj Šek je bio iskorisćen od strane Japanaca za raspirivanje građanskog rata u Kini, što bi onemogućilo otpor protiv Japanskog napadača. U ovaj incident umiješali su se rukovodiovi Komunističke partije Kine tražeći oslobođenje Čang Kaj Šeka. Čang Kaj Sek je bio oslobođen i sa njim je potpisana sporazum. Sprečavanje oružanog sukoba između kineskih armija imao je veliki značaj za ujedinjavanje naroda Kine u borbi protiv Japanaca. Stvaranje antijapanskog fronta bilo je lako olakšano. Protivnici Komunističke partije nisu više mogli optuživati Partiju da ne želi iskrenu saradnju.

Pod pritiskom ovih dogadaja u decembru 1936. godine Kuomintang je odbio japanske zahtjeve, a u odnosima između Kine i Japana nastupila je kriza. U februaru iste godine Komunistička partija ponovo se obratila Trećem plenumu Kuomintanga sa konkretnim prijedlozima za stvaranje nacionalnog fronta. U prijedlozima se zahtjevalo obustavljanje građanskog rata, давanje svih demokratskih sloboda, amnestija političkih zatvorenika, saziv Nacionalnog kongresa uz učešće svih političkih partija, i poboljšanje životnih uslova radnih masa. Sa svoje strane, Komunistička partija obavezala se da će promijeniti ime sovjetskim rajonima u »specijalne pogranične rajone Kineske Republike«, obustaviti borbu protiv Kuomintanga i promijeniti ime Crvene armije u Narodnu revolucionarnu armiju Kine.

Usprkos reakcionarnog rukovodstva Kuomintanga, na zahtjev širokih masa, ono je bilo prisiljeno da izade u susret zahtjevima Komunističke partije. Odnosi između Kuomintanga i Komunističke partije postepeno su se poboljšavali. Nankinska vlada pod ovakvim uslovima počela je mijenjati svoju politiku u pravcu odlučne borbe protiv japanskih agresora. Kada je u julu 1937. godine Japan počeo novu etapu svoje agresije u Kini, on se sukobio sa cijelim kineskim narodom.

Novi period japanske agresije u Kini počeo je provokacijama japanske vojske, koja je 7. jula 1937. napala željeznički čvor Loukoutsao, koji je vezao Sjevernu Kinu sa jugom. Odred kineske vojske bio je razoružan. Ovi dogadaji prinudili su Kuomintangovo rukovodstvo da potpiše sporazum sa Komunističkom partijom u septembru 1937. godine. Čang Kaj Sek je priznao legalnost Komunističke partije u cijeloj zemlji, politički zatvorenici pušteni su na slobodu i dodata je obaveza da će se dozvoliti sve demokratske slobode u Kini. Sa svoje strane, Crvena armija bila je reorganizirana u Osmu narodnorevolucionarnu armiju. Politika konfis-

kacije zemlje veleposjednika zamjenjena je politikom smanjenja zakupa. Sovjetski rajoni promijenili su ime u »specijalne rajone Kineske Republike« i na taj način bila je stvorena saradnja između dvije krupne političke snage — Komunističke partije i Kuomin-tanga, što je znatno pridonijelo pripremanju uspješne borbe kineskog naroda protiv japanskih osvajača, koji su presli u oružani napad protiv Kineske Republike.

Prve mjesecе rata japanske vojske protiv kineskog naroda karakteriziraju nastojanja japanskih agresora da osvoje što veći dio kineske teritorije. Počele su žestoke borbe na Šangajskom frontu i frontu Sjeverne Kine. Početak rata može se podijeliti u tri etape. Prvu etapu predstavlja incident u Loukoufsaou i početak vojnih operacija u Šangaju. Ovu etapu karakterizira labav stav nankinške vlade prema japanskim osvajačima. Vlada je još uviјek računala da će na miran način moći regulirati sukob sa Japanom. Neki generali nisu ometali zauzimanje Pekinga i Tjencina od strane Japanaca. U drugoj etapi, situacija se promijenila. Počeli su žestoki bojevi u Šangaju. Trudbenici Šangaja, kineska školska omladina, studenti i inteligencija svojim prsim branili su rodnu grdu. U Šangaju su se razvili dugotrajni bojevi. Japanci su zauzeli grad poslije velikih žrtava. Za to vrijeme, otpor prema japanskoj invaziji postajao je sve jači. Ubrzo su japanske divizije zauzele Nanking i još neke veće gradove u Kini. Japanski miličari mislili su već da imaju pobjedu u rukama. Preko njemačkog ambasadora oni su ponudili Čang Kaj Seku da potpiše kapitulaciju. Pod pritiskom širokih narodnih masa, Čang Kaj Sek je ostao čvrst u svojoj odluci da nastavi otpor. On je odbio japanske uslove.

Zauzećem Nankinga prošao je period lakih osvajanja japanskih armija. Prodrijevši duboko u Kinu i razbacivši svoje snage na velikim prostranstvima Sjeverne i Centralne Kine, japanske trupe su se izložile napadima Narodnorevolucionarne armije i partizanskim odredima, koji su operirali u pozadini japanske vojske. Organizator i inspirator svenarodne borbe protiv japanskih zavojevača bila je Osma narodnorevolucionarna armija, predvedena Mao Ce Tungom i Cu Deom. Osma armija organizirala je mnogobrojne partizanske odrede u pozadini neprijatelja i vezala ogromne japanske snage koje su bile potrebne za front. U 1938. godini, otpor kineske vojske postao je još jači. Postalo je jasno da je brzo zauzimanje Kine nemoguće, i da je munjevit rat propao. Za japansku armiju počeo je period rata poznat pod imenom »tapkanja na mjestu«. Kod Taierčuanga kineska armija zadala je težak poraz japanskoj vojsci. Uništene su dvije japanske divi-

zije, zarobljen je veliki broj vojnika i zaplijenjene su velike količine ratnog materijala. Bitka za Suičou trajala je pet mjeseci i tek krajem maja 1938. godine uspjela je japanska vojska da zauzme mjesto koje je spajalo sjeverni i šangajski front. Ovi događaji pokazuju da japanska vojska više nije mogla tako lako da napreduje i osvaja nova područja.

Vojna situacija u Kini nije se naročito izmijenila ni poslije privremenih uspjeha Japanaca krajem oktobra 1938. godine. Japanska vojska je doduše zauzela Hankou, veliki grad u Centralnoj Kini na Jangceu, i Kanton, glavni grad Južne Kine, ali glavne snage kineske armije izbjegle su opkoljavanju i povukle se na pripremljene položaje.

U to vrijeme, operacije partizanskih odreda u Sjevernoj Kini, okruzima Sangaja i Mandžuriji, gdje je operirala Četvrta narodnorevolucionarna armija, postaju sve snažnije. Japanska komanda bila je prisiljena da povuče znatan dio svojih snaga sa fronta za borbu protiv partizana u pozadini. U zauzetim provincijama Japanci su držali samo veće gradove i glavne željezničke linije. Ostala teritorija nalazila su se pod kontrolom partizanskih odreda. Sredinom 1938. godine partizanski odredi kontrolirali su više od 40 rajona provincije Šensi, Čahar i Hopej.

U 1939. godini, japanska vojska poduzela je više velikih operacija. Zauzet je Nančan. Međutim, pokušaj japanske vojske da zauzme Cangšu pretrpio je neuspjeh. Isto se tako završio porazom pokušaj japanske armije da prekine vezu Kine sa Francuskom Indokinom, kao i pokušaj opkoljavanja kineske armije u provinciji Kvangsi.

Za to vrijeme kineska vlada izvršila je niz mjera koje su pridonijele pojačanju otpora protiv japanskih zavojevača. Izvanredni kongres Kuomintanga u aprilu 1938. godine donio je važne odluke u organizaciji državnog aparata. Na tom Kongresu stvoren je Nacionalno-politički savjet uz učešće svih političkih partija. U sastav Savjeta ušlo je 200 članova, među njima i predstavnici Komunističke partije Kine — Mao Ce Tung, Van Min i drugi. Na inicijativu Komunističke partije Kine u svim provincijama obrazovani su nacionalno-politički savjeti. To je bio značajan korak za učvršćenje nacionalnog fronta protiv Japanaca.

Vidjeći da ne mogu vojnom silom da skrše jedinstveni otpor kineskog naroda, japanski osvajači pokušali su to da učine pomoću izdajnika. U marta 1940. godine obrazovana je kvislinška vlada Vang Cin Veja. Međutim, ovo nije promijenilo situaciju. Izdajnici su ostali sami. Narod je nastavio otpor. U isto vrijeme, međunarodna situacija se zaostravala. Privremeni uspjesi hitlerovskih osvajača podsticali su japansku vojnu kliku na nove avanture. Japanci su 7. decembra 1941. godine izvršili napad na Sjedinjene Američke Države. Objavili su rat Engleskoj. Front u Kini izgnbio je svoj primarni značaj. Japanska armija koncentrirala je svoje snage za zauzimanje bogatih otoka Indonezije, Malaje, Burme i spremala napad na Indiju.

HISTORIJSKA PREKRETNICA

Narodna armija otpočinje uništenje dvadesetogodišnje
Čang Kaj Šekove diktature

Bez obzira na sporazum između Komunističke partije Kine i Kuomintanga od 1937. godine o stvaranju jedinstvenog fronta protiv japanskog agresora, Kuomintang se nije držao potpisanih sporazuma, već je stalno za vrijeme rata i poslije rata vodio neprijateljsku politiku protiv Narodnorevolucionarne armije. Pod pritiskom narodnih masa rukovodaci Kuomintanga počeli su u jesen 1944. godine da vode pregovore sa Komunističkom partijom za poboljšanje međusobnih odnosa. Ovi pregovori su se produživali do kraja rata. Međutim, to je bio samo manevr Čang Kaj Šeka, pomoću kojega je trebalo stvoriti utisak da komunisti neće mir, i da bi se dobio povod za napad na oslobođeni teritorij.

Za vrijeme čitavog protivjapanskog rata veći dio Kuomintangovih snaga vršio je blokadu oslobođenih oblasti. Čang Kaj Šek je trupe koje su bile potrebne za obranu nezavisnosti Kine od japanskih napadača slao protiv najboljih sinova kineske zemlje — boraca Narodnorevolucionarne armije. Sto se više Drugi svjetski rat bližio kraju, reakcionarni generali Kuomintanga otvorenije su se protivili borbi protiv japanskih agresora i predvodili su svoje jedinice u borbu protiv oslobođenih oblasti. Još ljeta 1945. godine, u jeku borbe protiv japanskih imperialista, Čang Kaj Šek je izvršio napad na Narodnorevolucionarnu armiju i na oslobođeni teritorij. Ovaj napad pretrpio je neuspjeh.

Poslije Drugog svjetskog rata počele su se prebacivati Kuomintangove trupe na teritorij pod kontrolom Narodnorevolucionarne armije. Čang Kaj Šek je to vršio pod izgovorom da treba razoružati japansku vojsku. Prevozna sredstva za transportiranje Čang Kaj Šekovih armija dale su američke vojne vlasti. Predviđajući mogućnost sukoba, rukovodaci Komunističke partije predlagali su da se mirno reguliraju nesporazumi. U avgustu 1945. godine, Komunistička partija predala je Kuomintangu svoje prijedloge za rješavanje svih unutrašnjih nesuglasica, pod uslovom da Narodnorevolucionarna armija i Kuomintangove trupe ostaju

na mjestima, gdje se nalaze. Komunistička partija tražila je da se obustavi odašiljanje Kuomintangovih činovnika u oslobođene oblasti, da se zadrže mjesne samouprave u tim oblastima i da se obrazuje koaliciona vlada u kojoj će učestvovati predstavnici svih političkih stranaka.

Pregovori o tim prijedlozima između Komunističke partije i Kuomintanga, u kojima je učestvovao i voda Komunističke partije, Mao Ce Tung, i predsjednik Kuomintangove vlade, Čang Kaj Sek, trajali su duže vremena. Međutim, u osnovnim pitanjima nije došlo do sporazuma. Za vrijeme pregovora, Kuomintangova vlada mobilizirala je svoje vojne jedinice u Centralnoj i Južnoj Kini i otpočela prebacivanje pomoći američkih transportnih sredstava u Sjevernu Kinu i Mandžuriju. Počele su vojne operacije. Uspješna obrana Narodnorevolucionarne armije prisiliла je Kuomintangove vlasti da nastave započete pregovore.

Mao Ce Tung i general Cu De za vrijeme rada

Otpočinjanju ponovnih pregovora mnogo je pridonijela konferencija ministara vanjskih poslova Sovjetskog Saveza, SAD i Velike Britanije u decembru 1945. godine u Moskvi. Na zasjedanju Savjeta ministara odlučeno je da se Kina ujedini i da se obrazuje vlada sa predstavnicima demokratskih snaga. Predstavnici triju velikih sila složili su se također, da se iz Kine povuku sovjetske i američke trupe kao i da se njihove zemlje neće mjesati u unutrašnje poslove Kine.

Poslije odluka Savjeta ministara vanjskih poslova u Moskvi, 10. januara 1946. godine u Čungkingu je počelo zasjedanje Političkog savjetodavnog vijeća, novog demokratskog koalicionog organa. Obrazovanje ovog vijeća predstavljalo je kritičan uspjeh demokratskih snaga nad reakcionarnim silama Kine. Zasjedanje Političkog savjetodavnog vijeća trajalo je do 31. januara 1946. godine. Donesene su značajne odluke za reguliranje nesporazuma između Komunističke partije Kine i Kuomintanga, odluke za demokratizaciju političkog života Kine, i o potrebi rješavanja mnogih gorućih problema Kine, kao što je agrarna reforma, sređivanje finansija, potpomaganje razvoja nacionalne industrije i t. d. Za definitivnu redakciju projekta novog ustava bila je obrazovana komisija, uz učešće predstavnika svih stranaka. Radi rješenja vojnih pitanja bio je obrazovan Izvršni komitet od tri člana — jedan od strane Komunističke partije Kine, drugi kao predstavnik Kuomintanga, a treći član bio je predstavnik Sjedinjenih Američkih Država, koji je trebao da bude posrednik u slučaju nesuglasica. Za sjedište Komiteta bio je predviđen Peking.

Posrednik Sjedinjenih Američkih Država između Komunističke partije Kine i Kuomintanga bio je Trumanov izaslanik, tadašnji američki ministar vanjskih poslova Maršal. Mjesto da pomogne izglađivanje postojećih nesporazuma, Maršal je pridonio raspirivanju sukoba i stvaranju jedinstvenog bloka reakcije protiv naprednih snaga. Po njegovom savjetu Čang Kaj Šek je započeo pregovore sa predstavnicima nekih kineskih političkih stranaka, koje su nosile demokratsku masku. Čang Kaj Šek je stupio u pregovore sa Mladokineskom strankom i sa Socijal-demokratskom strankom. Ovo je Čang Kaj Šeku bilo potrebno ne samo da bi okupio sve reakcionarne sile u jedan blok, već i da bi dao svojoj diktaturi demokratski izgled. Maršal, pošto je izvršio svoju dužnost razbijanja pregovora i pomogao Čang Kaj Šeku u okupljanju reakcije, vratio se 7. januara 1947. godine u SAD.

Dogadaji, koji su slijedili poslije zasjedanja Političkog savjetodavnog vijeća potvrdili su da Kuomintangova vlada nije nikada iskreno pristupila pregovorima, i da nije nikad težila postizanju sporazumno rješenja. Za vrijeme zasjedanja Političkog savjetodavnog vijeća, u zemlji je uzimalo sve više maha proganjanje demokratskih elemenata. Policija i žandarmerija počele su da čine represalije nad radničkim i studentskim organizacijama. U marta 1946. godine, na plenarnim Centralnog izvršnog komiteta Kuomintanga usvojene su odluke, koje su bile u suprotnosti sa postignutim sporazumom u Političkom savjetodavnom vijeću. Istovremeno su počele velike pripreme za izvođenje vojnih operacija protiv Narodnorevolucionarne armije u Sjevernoj Kini i Mandžuriji. Sve ove pripreme izvršene su uz veliku materijalnu pomoć Sjedinjenih Američkih Država. Cang Kaj Sek je mogao da raskine sporazum između Komunističke partije i Kuomintanga samo zahvaljujući velikoj podršci SAD.

Sjedinjene Američke Države ubrzale su svoje pošiljke ratnog materijala Kuomintangovoj Kini. Od oktobra 1945. do augusta 1946. godine postano je raznog ratnog materijala u vrijednosti od 4 milijarde dolara. Cjelokupni materijal iskrcavan je u Sjevernoj Kini, blizu područja budućih operacija. Od septembra 1945. godine do septembra 1946. godine prebačeno je u Sjevernu Kini 13 divizija, i 12 inžinjerskih pukova. Pomoći američkih transportnih sredstava, Cang Kaj Sek je prebacio u Sjevernu Kini preko pola milijuna ljudi. U isto vrijeme, američki vojni instruktori ubrzano su obučavali nove Cang Kaj Šekove divizije u pozadini Kuomintangove teritorije. Koliku su pažnju posvetili američki savjetnici borbi protiv Narodnorevolucionarne armije pokazuje slijedeći primjer: za vrijeme čitavog rata protiv Japana, američki instruktori su obučili za borbu protiv Japanaca svega 20 divizija; za jednu godinu poslije rata sa japanskim agresorima, vojni instruktori SAD snabdijeli su vojnim materijalom i obučili 40 Kuomintangovih divizija. Za borbu protiv Narodnorevolucionarne armije, Cang Kaj Sek je imao 60 divizija opremljenih američkim ratnim materijalom i obučenih od američkih vojnih instruktora. Poslije ovih priprema Cang Kaj Sek je prešao u napad na oslobođeni teritorij. O rezultatima njegovog rata protiv kineskog naroda, predsjednik Komunističke partije Kine, Mao Ce Tung, rekao je slijedeće: «Od početka 1946. godine do kraja 1947. godine, Narodnooslobodilačka armija odbila je Cang Kaj Seka na nekoliko frontova i prinudila ga na defanzivu. Tokom prvog tromjesečja druge godine rata, od juna do septembra 1947. godine, Narodnooslobobo-

dilačka armija prešla je u ofanzivu širokih razmjera u čitavoj zemlji i razbila Kuomintangove kontrarevolucionarne planove, koji su imali za cilj da plamen rata prošire na oslobođene oblasti, da ih potpuno unište. Rat se u glavnom više nije vodio na oslobođenim teritorijama već u oblastima koje su bile pod vlašću Kuomintanga: glavne snage Narodnooslobodilačke armije kineskog naroda već su prodrele u provincije koje je kontrolirao Kuomintang. U ovoj svojoj posljednjoj ofanzivi, Narodnooslobodilačka armija razbila je protuofanzivu američkog imperijalizma i potukla Cang Kaj Sekove bandite. Narodnooslobodilačka armija krenula je naprijed, putem koji vodi pobjedi.

To je historijska prekretnica, prekretnica, na kojoj prestaje uspon i počinje uništenje dvadesetogodišnje kontrarevolucionarne Cang Kaj Sekove vladavine. To je prekretnica koja znači početak perioda pada imperijalističke vladavine u Kini, koja je trajala preko sto godina.«

Dogadjaji koji su nastupili u 1948. godini, potvrdili su historijske riječi velikog vode kineskog naroda Mao Ce Tunga. U 1948. godini, Cang Kaj Sek je pretrpio poraz za porazom. Narodnooslobodilačka armija Kine nezadrživo je nastavila svoje pobjedosno napredovanje za konačno oslobođenje kineskog naroda od reakcionarnog Cang Kaj Sekovog režima i američkog imperijalizma.

KOMUNISTIČKA PARTIJA — ORGANIZATOR I RUKOVODILAC REVOLUCIONARNE BORBE KINESKOG NARODA

Iz komunističkih kružaka kineskih radnika, saštavljenih u glavnom od aktivnih tičesnika u štrajkovima i revolucionarnoj borbi 1911.-1913. godine, obrazovana je 1919. godine Komunistička partija Kine. Osnivači i najistaknutiji prvoboreci Partije bili su Mao Ce Tung, Li Da Čao, Čang Go Tao i drugi nepomirljivi borci protiv imperijalizma. U čitavoj zemlji osnivane su komunističke organizacije, koje su ogromnu pažnju posvetile proučavanju marksizma. Godine 1920., komunističke organizacije osnovane su u Sangaju, Kvangsiju, Pekingu, Kantonu, Hankou i drugim većim gradovima Kine.

Jedan od najvažnijih poduhvata Komunističke partije Kine u prvom periodu njene djelatnosti bilo je organiziranje sindikata, koji su rukovodili štrajkaškom borbom kineskog radnog naroda. S obzirom da se u komunističkim organizacijama nalazio izvjestan broj anarhisti i predstavnika buržoazije, koji se nisu slagali sa marksističko-lenjinističkim postavkama, Partija je stavila sebi u zadatku da protjera iz svojih redova sve takve elemente. Na Prvom kongresu Komunističke partije Kine, održanom 1921. godine, iz Partije su isključeni anarhisti, a u razdoblju između 1921. i 1922. godine, kada je održan Drugi kongres Komunističke partije — izbačen je i veliki broj predstavnika buržoazije. Na dnevni red Drugog kongresa Partije bio je stavljen niz veoma važnih pitanja, kao što su rukovodeća uloga Komunističke partije Kine u narodno-oslobodilačkoj borbi, obrázovanje jedinstvenog narodnog fronta protiv imperijalizma i prilaženje Kuomintangu, koji je tada predstavljao antiimperijalističku revolucionarnu organizaciju. O ovim pitanjima nije donesena definitivna odluka, uslijed sektaške borbe u redovima Partije. Međutim, na Drugom kongresu prihvaćen je politički program Komunističke partije Kine, koji je u cijelosti održavao težnje širokih masa kineskog stanovništva. Glavne točke ovog programa bile su borba protiv imperijalizma, borba za potpunu nezavisnost kineskog naroda i kineske države, borba

protiv feudalaca i militarista, stvaranje jedinstvene federativne demokratske republike, borba za osmosatni radni dan, za ravno-pravnost žena i t. d.

Treći kongres Komunističke partije Kine održan je u Kantonu 1923. godine. Ovaj kongres predstavlja početak nove ere u historiji Komunističke partije Kine. Partija preuzima ogroman zadatak rukovođenja revolucionarnim pokretom masa i pretvaranja Komunističke partije u masovnu partiju. S obzirom da su u polukolonijalnoj zemlji, Kini, koja se nalazila pod jarmom inostranog imperializma, u narodnooslobodilačkoj borbi protiv zajedničkog neprijatelja iz inostranstva i njihovih šticenika — feudalaca i militarista, učestvovali i seljaci, i radnici, i sitna buržoazija, i dio krupne buržoazije, Komunistička partija je pružila svestranu pomoć Kuomintangovom narodnorevolucionarnom pokretu. Ona je provodila zajedničke kampanje sa Kuomintangom ali se nije raspilnula u njemu. Usprkos snažnom otporu i ljevičarskih i desničarskih oportunistika, koji su ili potencijivali rukovodeću ulogu Komunističke partije u revolucionarnoj borbi, ili zahtijevali da Komunistička partija odustane od svog programa i da se rasplinje u Kuomintangu. Partija je u velikoj mjeri pridonijela jačanju antiimperialističke borbe narodnih masa, učvrstivši pozicije revolucionarnog centra u Kantonu i organizirajući masovne radničke i seljačke saveze. Inicijativom Komunističke partije 1924. godine došlo je do reorganizacije Kuomintanga, radi uspješnijeg mobiliziranja radnih masa za borbu protiv imperializma, pružanja podrške radničkom i seljačkom pokretu i saradnje sa komunistima. Zahvaljujući reorganizaciji Kuomintanga još više je ojačao jedinstveni narodni antiimperialistički front, koji je predstavljao blok radnika, seljaka, buržoazije i jednog dijela krupne buržoazije u borbi protiv imperializma.

Cetvrti kongres Partije održan je 1925. godine u jeku priprema za Veliku kinesku revoluciju 1925.-1927. godine, kada su radničke i seljačke organizacije već bile spremne da otpočnu aktivnu borbu protiv izrabljivača, borbu za prava i demokratske slobode, za bolje životne uslove kineskog naroda. Na Kongresu se ispostavilo da niz partijskih organizacija ne rukovodi u dovoljnoj mjeri borbotom seljaka protiv veleposjednika i ne pomaze mobiliziranje seoskih masa za borbu za sniženje poreza i zakupnine. Međutim, Cetvrti kongres nije dao smjernice za dalji razvoj agrarne revolucije, nije našao konkretno rješenje problema oduzimanja zemlje veleposjednicima i besplatnog dodjeljivanja vele-

posjedničke zemlje seljacima. Četvrti kongres Partije potčlenio je značaj revolucionarne uloge seljaštva, koje predstavlja osnovnu masu kineskog stanovništva. Ova grijeska bila je ispravljena tek na plenumu Centralnog komiteta Komunističke partije Kine krajem 1925. godine.

Uskoro poslije održavanja Četvrtog kongresa Komunističke partije Kine izbila je Velika revolucija. U svim strajkovima koji su predstavljali prvu fazu Velike revolucije, Komunistička partija uzeća je aktivnog tičešća, dosljedno provodeći politiku jedinstvenog narodnog antiimperialističkog fronta. Za vrijeme Sjevernog poleta 1926. godine Komunistička partija Kine uspjela je da političkim radom aktivizira milijune seljaka i radnika. Zahvaljujući širenju narodnooslobodilačkog pokreta, program Komunističke partije Kine provodio se na sve većoj oslobođenoj teritoriji. To je pridonijelo jačanju ugleda Komunističke partije kod seljaka. Početkom 1927. godine, broj seljaka organiziranih u seljačke saveze iznosio je nekoliko milijuna. Od 400 članova u 1922. godini, za vrijeme Petog kongresa Komunističke partije Kine, 1927. godine, Partija je brojala oko 60.000 članova.

Kada je 1927. godine Uhani postao novi centar revolucionarne borbe, narodnooslobodilački rat širokih masa dobio je obilježje agrarne revolucije. Komunističkoj partiji pripada u tome značajna uloga. Rad Komunističke partije na organiziranju seljaka bio je veoma uspješan. U provinciji Hunan, broj organiziranih seljaka premašio je tada pet milijuna, a u provinciji Hupej, sredinom iste godine, seljački savezi obuhvaćali su dva milijuna 200.000 članova. Komunisti su bili zastupljeni i u centralnoj vladu Uhana i u provincijskim vlastima. Na nizu rukovodećih položaja u Uhanskoj armiji nalazili su se članovi Komunističke partije Kine. Jedinice kojima su komandirati komunisti, isticali su se svojim junashtvom i odlučnošću u borbi protiv konfrarevolucije. Komunisti su rukovodili i seljačkim partizaanskim odredima.

Peti kongres Komunističke partije Kine održan je u Hankou, 1927. godine. Premda je razradio konkretnie mјere za daljnji razvoj seljačkog i radničkog pokreta, nije dao jasne smjernice za vođenje agrarne revolucije i nije posvetio dovoljno pažnje pitanju borbe za demokratsku diktaturu radnika i seljaka. Krivica za ovakav stav Petog kongresa Partije pada na pojedine oportunističke vode Komunističke partije Kine, na čelu sa Čen Du Sjanom. Ova frakcija kočila je revolucionarni pokret, razoružavala radnike i ostavljala radnički i seljački pokret bez revolucionarnog ruko-

vodstva. Ne shvaćajući da je udruživanje radnika i seljaka sa buržoazijom samo privremeni savez, radi uspješnije borbe protiv zajedničkog neprijatelja, oportunističke vođe Partije podređivale su interese širokih narodnih slojeva interesima kontrarevolucionarne buržoazije. To je bio jedan od uzroka poraza Velike revolucije 1925.-1927. godine.

* * *

Poslije Velike revolucije došlo je do zatišja u kineskom revolucionarnom pokretu. Međutim, kontrarevolucionarni Kuomintang koji se tada nalazio na vlasti, nije htio da riješi probleme koji su izazvali revoluciju. Zato je došlo do novog oživljavanja revolucionarne borbe. U vezi sa situacijom u zemlji, Šesti kongres Komunističke partije, održan 1928. godine, postavio je Partiji kao osnovni zadatak borbu za pridobijanje masa, organiziranje revolucionarnih sindikata, propagandni rad u Kuomintangovim sindikalnim orgađicajama i t. d. Kongres se izjasnio za provođenje agrarne reforme na selu, za formiranje oružanih odreda radnika i seljaka, za organiziranje sovjetske vlasti na oslobođenim teritorijama, za očuvanje žarišta sovjetske vlasti i Crvene armije kao uporišta za dalje širenje revolucije.

Izdajnička politika Kuomintanga, koji je kapitulirao pred imperijalističkim silama, stvorila je u zemlji nepodnošljivu situaciju. Imperijalisti, u prvom redu japski kapitalisti, prigrabili su u svoje ruke ogroman dio kineskih industrijskih poduzeća. Ratni rashodi i plaćanje dugova u inostranstvu iznosili su 90% državnih prihoda, što je dovelo do naglog osiromašenja kineskog stanovništva. Sve to pridonijelo je novom jačanju revolucionarnog pokreta. Sve češće su izbijali masovni štrajkovi radnika, borba seljaka za zemlju uzimala je sve širi zamah, osnivani su seoski partizanski odredi. Oružanom borborom radnika i seljaka rukovodili su komunisti. Sovjetska vlast stvorila je Crvenu armiju i upravljala sovjetskim područjima, na čijim se teritorijama ostvarivala vjekovna težnja kineskih seljaka — provodila se agrarna reforma.

Dok je nankinška Čang Kaj Šekova vlada izdala naredenje da se ne pruža otpor japanskim agresorima, dok su japanske trupe zaposjele Mandžuriju i prodirele u Sjevernu Kinu, rukovođeni Komunističkom partijom, kineski sovjeti postavljali su se na čelo antijapanskog pokreta. Ovaj pokret obuhvaćao je ne samo radnike

i sefjake, već i sitnu buržoaziju, koja je za vrijeme prevlasti reakcionarnih snaga u zemlji i zatišja u revolucionarnom pokretu, izdala revoluciju, kao i izvještaj dio krupne buržoazije i Kuomin-tangovih oficira, koji su se suprotstavljali izdajničkoj politici Cang Kaj Šekove vlade.

U cilju što efikasnije borbe protiv japanskih porobljivača, Centralni komitet Komunističke partije Kine uputio je poslije Sedmog kongresa, koji je održan 1935. godine, proglašen kineskom narodu u kome je, između ostalog, pozivao na obrazovanje sve-kineske jedinstvene narodne vlade i jedinstvene armije narodne obrane. Osnovni program ove vlade trebalo je da obuhvaća: oružani otpor japanskoj ekspanziji i oslobođenje okupiranih teritorija, pomoći gladnom stanovništvu i izgradnja kanala protiv poplava i suša, oduzimanje imovine japanskim imperijalistima u Kini i iskorisćavanje te imovine za pokriće ratnih troškova u borbi protiv Japana, kao i oduzimanje zemlje, riže, žitarica i imovine izdajnicima kineskog naroda i japanskim agentima i raspodjelu čitave ove imovine nezaposlenima i borbama antijapanskog pokreta. Program je također obuhvaćao ukidanje svih velikih poreza, reguliranje finacija i novčanog sistema i unapređenje čitave privrede, povećanje plaća, poboljšanje životnih uslova radnika, seljaka, vojnika i intelektualaca, garanciju demokratskih sloboda i oslobođenje svih političkih krvaca i t. d.

Program Centralnog komiteta Komunističke partije Kine u vrijeme stvaranja jedinstvenog antijapanskog fronta najbolje dokazuje kakav nepremostivi jaz dijeli Kuomintangovu stranku poslušnih lukeja stranog imperijalizma i domaćih eksploratora od Komunističke partije Kine — dosljednog borca za demokratska prava kineskog naroda, za nezavisnost i prosvat Kine.

* * *

Herojska borba kineskog naroda protiv reakcionarne Cang Kaj Šekove vlade ušla je danas u odlučujuću fazu. Oslobođen teritorij i oblasti pod kontrolom partizanskih odreda broji već preko 300 milijuna stanovnika. Svi ovi uspjesi dokazuju da je organizator i rukovodilac oslobođilačke borbe kineskog naroda — Komunistička partija Kine — pravilno iskoristila ogromna iskustva, stečena u toku slavnog puta od svog postanka, 1919. godine, do danas. Prekaljena u nepomirljivoj borbi protiv eksploracije širokih slojeva kineskog naroda od domaćih feudalno-militarističkih

klika i inostranih imperijalističkih sila, Komunistička partija uviјek je bila i jeste nosilac težnji milijunskih masa za slobodu i nezavisnost Kine. Pobjede izvojevane na frontovima građanskog rata dokazuju također pravilnost politike Komunističke partije Kine i njenog rukovodstva, na čelu sa Mao Ce Tungom, koji su nauku marksizma-lenjinizma pravilno primijenili na specifične uslove kineske stvarnosti. Oslanjajući se na najšire mase kineskog naroda, Komunistička partija Kine odlučno i sigurno vodi Narodnooslobodilačku armiju do konačne pobjede nad trupama služu imperijalizma — Cang Kaj Šeka i njegove klike.

AGRARNA REVOLUCIJA

Narod Kine pod vodstvom Komunističke partije ruši
vekovni feudalni sistem

U Kini je vjekovima vladao feudalno-sparijski sistem. Kada su imperialisti pretvorili Kinu u polukolonijalnu zemlju, feudalni odnos na selu još je više ojačao. U nastojanju da zemlju sa teritorijem od preko devet milijunih kvadratnih kilometara pretvore u svoju agrarno-sirovinsku bazu, inostrani porobljivači svim snagama su podupirali ostatke feudalnog sistema, pružali podršku miltitaristima-veleposjednicima i potporu zelenuši, koji su služili kao kanal za neposredno prodiranje monopolističkog kapitala u Kinu. Tako su stvoreni preduslovi za pretvaranje Kine u tržiste za plasiranje robe imperialističkih država, u sirovinsku bazu za njihovu industriju i u povoljan objekt za investiranje inostranog kapitala. Feudalno-militaristički i birokratski elementi predstavljali su poslušno oružje u rukama imperialista za nemilosrdnu pljačku kineskog naroda.

Imperialističke sile nisu prezale ni od kakvih sredstava za postizanje svojih ciljeva. Zelenuškim procentima na zajmove i snižavanjem vrijednosti kineske valute, imperialisti su doveli do rasuta u kineskoj privredi. Suprotnosti koje su u Kini stvorili ostaci feudalizma, izazvale su agrarnu revoluciju. Borba kineskih seljaka za zemlju tjesno je povezana sa borbotom čitavog kineskog naroda protiv imperialističkih sila, jer su seljačke mase Kine bile svjesne da do pravednog rješenja agrarnog problema, t. j. do davanja zemlje onima koji je obrađuju, ne može da dođe sve dok Kinom gospodare imperijalističke sile i njihovi vazali — domaće klike veleposjednika i miltarista.

Agrarnu revoluciju izazvao je čitav niz činilaca, koji su široke mase kineskog seljaštva potakli na vođenje aktivne revolucionarne borbe za svoja prava. Uslijed stalne agrarne krize i učestalih suša i poplava, količina obrađene zemlje neprekidno je opadala. Dok je 1917. godine žasijana površina iznosiла jednu milijardu trista pedeset i šest milijuna mua¹, godine 1928. ova količina se smanjila na oko jednu milijardu mua. Osim toga, raspodjela obrad-

¹ jedan mu iznosi šestnaestinu hektara.

ljive zemlje među pojedinim slojevima kineskog stanovništva bila je potpuno nerazmijerna. Tako su 1936. godine veleposjednici koji su predstavljali svega 4% stanovništva, posjedovali 47,3% obradljive zemlje, kulaci na koje otpada svega 5,6% ukupnog broja stanovništva — 17,7% obradljive zemlje, srednje imućni seljaci, čiji broj iznosi 19,8% stanovništva — 20,8%, dok je najveći dio kineskog naroda — siromašno seljaštvo, koje broji 68,9% cjelokupnog stanovništva, posjedovalo svega 14,2% obradljive zemlje. U jednom kotaru provincije Cekijang 10% porodica posjedovalo je 78% zemlje oranice. U Sijuantu je 10,6% porodica raspolagalo sa 88,2% čitave obradljive površine. Nerazmjer u raspodjeli zemljišta naročito je došao do izražaja na područjima sa reguliranim sistemom navodnjavanja. Tako su veleposjednici provincije Cekijang koji su predstavljali svega 3% gazdinstava u provinciji, posjedovali 80% najplodnije zemlje. U provinciji Kvantung 1933. godine, 110 veleposjedničkih porodica, odnosno 2% porodica provincije, raspolagalo je sa 22 milijuna = 360.000 mua, odnosno 53% zemlje oranice, 320 kulačkih porodica, odnosno 4% broja porodica, u Kvantungu — sa 5 milijuna 460.000 mua, odnosno 13% obradljive zemlje, 1090 porodica srednjih seljaka, odnosno 20% porodica, — sa 6 milijuna 550.000 mua, odnosno 15%, 4040 porodica najamnih radnika, odnosno 74% gazdinstava raspolagalo je sa 8 milijuna 80.000 mua, odnosno 19% obradljive zemlje.

Jedan kineski ekonomist tvrdi da su veleposjednici, čiji broj iznosi svega 4% stanovništva Kine, posjedovali 700 milijuna mua, kulači, sa 6% stanovništva, 252 milijuna mua, dok su srednji i siromašni seljaci, sa 90% stanovništva raspolagali sa svega 448 milijuna mua, odnosno 32% cjelokupne obradljive zemlje u Kini.

Iz ovih podataka jasno se vidi da su veleposjednici prigrabili u svoje ruke polovinu obradljive zemlje, i to najbolje kvalitete. Sve to stvorilo je preduslove za nemilosrdno izrabljivanje seljačkih masa. Veleposjednici su koristili oskudicu u obradljivoj zemlji i pod veoma teškim uslovima po seljaké izdavali im parcele u arendu. Plaćanje zakupnine vršilo se pretkapitalističkim metodama — seljak je trebalo da obradi iznos arende, prakticiralo se napoličarstvo, koje predstavlja prelaznu fazu od radne ka novčanoj renti. Osim toga je postojalo i plaćanje u naturi. Kod plaćanja u naturi, seljaku je ostajala ograničena količina kruha, koja nije bila dovoljna za ishranu njegove porodice. Osim toga, seljak je snosio sve troškove oko isporuke poljoprivrednih proizvoda veleposjedniku.

Novčana arenda još je teže pogodaća seljake. Trgovci, koji su se bavili otkupom žitarica, neograničeno su pljačkali i ucjenjivali seljake-arendatore. Za vrijeme plaćanja arende dolazilo je do naglog opadanja cijena žitu, tako da je seljak bio primoran da prodaje žito u bescijenje. Tako seljak nije bio u stanju da zadrži za sebe potrebnu količinu kruha. Zato je bio primoran da pozajmljuje žito od veleposjednika, uz obavezu da će vratiti dvostruku, pa i trostruku količinu. Na taj način su seljaci padali u potpunu zavisnost od veleposjednika. Vlasnici zemlje i poljoprivrednog inventara — veleposjednici, oduzimali su seljacima prosječno 50—60%, a pokatkad i 70—80% primosa.

Glad je primoravala seljake da traže pomoć od zelenića, koji su im pozajmljivali novac uz kamatu od 30 pa i 100%. Kada su dugovi, poplave, suše i druge nedaće dovodile seljake do konačne propasti, kada su seljaci bili prinuđeni da prodaju posljednje ostatke bijednog pokućstva i kada im, najzad, više nije preostalo ništa za prodaju, seljaci su prodavali kao robe sebe i članove svoje porodice.

Položaj seljaka-vlasnika zemlje nije bio mnogo lakši od položaja seljaka-zakupca. Porezi su bili toliko veliki da su dovodili poreske obveznike do potpunog osiromašenja. Čitav teret troškova oko vođenja građanskog rata, Kuomintangova reakcionarna vlada svalila je na pleća seljačkog stanovništva. Vladini činovnici ubirali su poreze za nekoliko godina unaprijed, a u slučaju potrebe, ponovno su pljačkali kineski narod uvođenjem dopunskih poreza. Osim toga, militaristi su prisilno mobilizirali seljake, kao kulije, oduzimali im stoku, prevozna sredstva, imovinu i t. d.

Osim stranih imperialista i domaćih izrabljivača — veleposjednika, kineskog seljaka do krajnje mijere su eksplotirali kapitalistički elementi na selu — kulaci. Ukoliko je kulak posjedovao veću količinu zemlje, utoliko je više parcela, pod nepodnošljivim uslovima, izdavao bezemljašima. Kulaci nisu bili samo izrabljivači-zemljoposjednici, već su se služili i drugim sredstvima za pljačku širokih seljačkih masa Kine. Oni su u isto vrijeme bili i zelenići, i trgovci i preprodavci poljoprivrednih proizvoda. Sve je to dovodilo do masovnog siromašenja kineskih seljaka, koji su u većini slučajeva ostajali bez krova nad glavom. Jedino je domaća radinost donekle usporavala konačnu propast sitnih seoskih gospodinstava. U Kini je bilo razvijeno ručno predanje pamuka, izrada svile i vunenih tkanina, pletenje čipaka i t. d. Međutim,

proizvodači su bili primorani da materijal nabavljaju preko preprodavaca, što je znatno snižavalo njihovu zaradu. Ovakva situacija na selu izazvala je masovno bježanje kineskih seljaka u grad, u druge provincije, pa čak i u inostranstvo.

Za vrijeme agrarne krize 1929. godine, seljačke mase snošile su sve ekonomske teškoće koje je preživljavala Kina. Kineski seljak nije imao mogućnosti da plasira svoje proizvode. Njega je naročito pogodalo kolebanje cijena na tržištu. Trgovci i preprodavci u bescijenje su kupovali od seljaka poljoprivredne proizvode i prodavalii ih po višestrukoj cijeni. Položaj seljaka otežavala je i činjenica da su se njegovi proizvodi izvozili u kapitalističke zemlje po minimalnoj cijeni, dok su cijene robe uvezene iz ovih zemalja bile nepristupačne za široke slojeve kineskog stanovništva. Agrarna kriza bila je još više produbljena jačanjem pozicija imperijalista u Kini, strahovitom štetom od poplava, gladi, epidemijama i t. d. Tako je uslijed poplave 1931. godine u nizu provincija Centralne Kine umrlo od gladi nekoliko stotina hiljada seljaka. Prema nepotpunim podacima, uništena je žetva u vrijednosti od preko 500 milijuna kineskih dolara, dok je ukupna šteta iznosila dvije milijarde dolara. Situacija na selu postajala je sve teža i zbog odlaženja seljaka u gradove i inostranstvo. Oskudica u radnoj snazi dovela je do smanjenja sjetvene površine, do naglog opadanja broja tegleće stoke i upropasčavanja kanala i uređaja za navodnjavanje. Time je još više pogoršan položaj seljaka koji su ostali na selu.

Dok je Kuomintang bio revolucionarna, napredna organizacija, na inicijativu Komunističke partije Kine, agrarnom problemu posvećivala se pažnja. Bilo je predviđeno smanjenje zakupnine za 25% — jedinstveni porez na zemlju, zabrana ubiranja poreza unaprijed, priznanje seljačkih saveza, poboljšanje sistema navodnjavanja i t. d. Ove mјere ostvarivane su na teritorijama u kojima se s uspjehom širio revolucionarni pokret seljaka. U proljeće 1927. godine, ovaj pokret dobio je obilježje agrarne revolucije. Međutim, privremeni poraz revolucije i dolazak na vlast kontrarevolucionarne Čang Kaj Šekove klike doveo je do snaženja reakcionarnih elemenata, feudalaca-veleposjednika, koji su nastojali da unište sve tekovine revolucionarne borbe kineskog seljaštva.

Teror i samovolja kontrarevolucije doveli su do ponovnog jačanja seljačkog pokreta. To je primoralo Čang Kaj Šekovu vladu da 1930. godine donese Zakon o zemlji. Ovaj zakon uopće nije

obuhvaćao problem arende ni pitanje pljačke šefjaka od strane zelenića. Cio zakon imao je za cilj da u Kini učvrsti poluspanjolski agrarni sistem i da pridoneće snaženju kulačkih elemenata na selu. Kuomintangova reakcija nopće nije ni pristupila čak ni ostvarenju beznačajnih ustupaka seljaštvu, koje je trebalo da zagarantira 'Zakon o zemlji' 1930. godine. Sustina agrarne politike kontrarevolucionarnog Kuomintanga naročito dolazi do izražaja u Uredbi o reguliranju agrarnog problema na bivšim sovjetskim područjima koja je osvojio Kuomintang. Prema ovoj Uredbi, zemlja i sva ostala nekretnina bile su vraćene vlasnicima-veleposjednicima.

Šesti kongres Komunističke partije Kine, održan 1928. godine, izradio je novi program, prema kome je Komunističkoj partiji stavljeni u zadatku da rukovodi revolucionarnom borbom širokih masa kineskog stanovništva za rješenje agrarnog pitanja u Kini. Kao neposredan zadatak, program Komunističke partije isticao je obaranje vlasti veleposjednika i feudalaca, razoružanje kontrarevolucionarnih bandi i iskoriscavanje oduzetog oružja za naoružanje seljaštva, uspostavljanje sovjetske vlasti na selu i oduzimanje zemlje veleposjednicima, bez ikakve naknade. Zemlja veleposjednika, crkava i manastira trebalo je da se stavi na raspoloženje kineskim sovjetima, čija je dužnost bila da ih raspodijeli bezemljašima i seljacima sa malo zemlje. Programom je također bilo obuhvaćeno ponишtenje svih zeleničkih zajmova i ugovora kojima su seljaci stavljeni u potpunu zavisnost od veleposjednika, kao i ukidanje svih poreza koje su ubirali militaristi. Predviđeno je da država pruži svestranu pomoć u unapređenju poljoprivrede, poboljšanju i izgradnji kanala za navodnjavanje, borbi protiv poplava, preseljavanju seljaka iz pasivnih u žitorodne krajeve, davanju zajmova preko poljoprivrednih banaka i t. d. Šesti kongres Komunističke partije Kine odlučio je također da svi izvori za navodnjavanje i sve šume postanu vlasništvo sovjeta i da se poslije učvršćenja sovjetske vlasti nacionalizira zemlja na svim, u poljoprivrednom pogledu, najvažnijim područjima Kine.

Program agrarne revolucije, prihvaćen na Šestom kongresu Komunističke partije Kine, našao je na otpor kontrarevolucionarnih elemenata u Partiji, koji su, podecenjivajući snagu ostatka feudalizma u oslobođenoj Kini, ustvari branili interesu buržoazije, veleposjednika i militarističkih klika. Protiv programa izjasnili su se i desni oportunisti, koji su na svaki način pokušavali

O pravednosti agrarne reforme u demokratskoj Kini svjedoci činjenica da se ovom reformom stile interesni preko 90% kineskog stanovništva i pograda svega 6% — sačela porodica kimeskikh vlasti. Osim toga, već poseđivali 80% cijelokupne obrad- posjednika-kapitalista, koji su poseđivali 80% cijelokupne obrad- glavni oslonac imperialističkih feudalci sluzili su kao luke zemlje. Osim toga, već poseđivali 80% cijelokupne obrad- posjednika-kapitalista, koji su poseđivali 80% cijelokupne obrad- interesima i težnja da naši siri slojevi kimeskog naroda — sira- matsuhi se jasna provodene novog agrarnog zakona, odgovarajući imma se zasniva provodene novog agrarnog zakona, odgovarajući masnihu se jasna provodene novog agrarnog zakona, odgovarajući masnihu se jasna provodene novog agrarnog zakona, odgovarajući

ljaka startog tipa.»

I političku eksploataciju veljeposjednicke klase i bogatih se- soldarmost sa srednjacima da bismo razorili sistem zemljoradnike i platnja. Nasa je linda oslanjanje na stromasne zemljoradnike i treba da postanu vodeća snaga u borbi za riješenje agrarnog provodene agrarne reforme, a savciz stromasni zemljoradnike provodene agrarne reforme, a savciz stromasni zemljoradnike privrednih radnika. Komiteti tih saveza bit će legalni organi za svega, savciz stromasni zemljoradnike i poljoprivredni radnici i strukovni zemljoradnici, voditi izazvani komiteti tih sa- svega, savciz stromasni zemljoradnike i strukovni zemljoradnici, voditi izazvani komiteti tih sa- poljoprivredni radnici, strukovni zemljoradnici, voditi izazvani komiteti tih sa- masovnog karaktera i ujivoći izabranu komiteti, koje se ciljnjavaći radi organizacija i korjenitog provodenja agrarne reforme, u sellima mo- radi organizacija i korjenitog provodenja agrarne reforme, u sellima mo- saglasnosti sa zahvaljujući strukovni masa kimeskikh se jasna provodene radi organizacija i korjenitog provodenja agrarne reforme, u sellima mo- korjenita metoda za eliminiranje feudalizma, koja je potpuno u usluzi da se:

da sprijecuje strelje agrarne revolucije, Medutim, Komunistička konferencija, koju je sazvala Komunistička partija Kine septembra 1947. godine, izraden je načrt novog agrarnog zakona. Uzveštaje očekujuće Kino komunističke partije Kine Mao Ce Tuning izja-

Današnje velike pobjede narodnooslobodilačkih snaga Kine dokazuju pravilnost Mao Ce Tungove postavke da je »korjenita reforma agrarnog sistema osnovni zadatak sadanje faze kineske revolucije«.

Obrazovanjem jedinstvenog fronta siromašnih seljaka, čiji broj iznosi 70% čitavog stanovništva Kine, i srednjeg seljaštva, koje broji 20% stanovnika, stvoren je jedan od najvažnijih preduvjeta za uspješnu borbu protiv kapitalističkih elemenata na selu i za pravedno rješenje agrarnog problema.

SINDIKALNI POKRET

Neuspjeh Čang Kaj Šekove reakcionarne vlade da razbije jedinstvo kineskog sindikalnog pokreta

Najborbeniji učesnik u revolucionarnom pokretu naroda Kine jeste kineski proletarijat. Nemilosrdno izrabljivanje od strane poslodavaca — inostranih kompanija i domaćih kapitalista, gotovo nepodnošljivi uslovi života i rada, potstakli su kineske radnike da pod rukovodstvom Komunističke partije Kine učvrste savez sa milijunskim masama izrabljivanog i zlostavljanog seљaštva u borbi za oslobođenje Kine od imperijalističkog jarma i za obaranje vlasti šačice veleposjednika i militarista, koji su svojim prekomorskim gospodarima u bescijenje prodavalii interese vlastitog naroda.

Uslijed privredne zaostalosti, industrija u Kini bila je veoma slabo razvijena. Razvoj domaće industrije namjerno su kočili strani imperijalisti, da bi što duže zadržali svoje pozicije u ovoj zemlji. Zato je broj radnika, s obzirom da stanovništvo Kine broji oko 475 milijuna ljudi, bio veoma mali. Tako je 1927. godine u većim industrijskim poduzećima bilo uposleno ukupno dva i po do tri milijuna radnika. O tome kako su živjeli i radili kineski radnici, najbolje svjedoči činjenica da je radni dan trajao 16 pa i 18 sati. Nedjeljama su radnici bili primorani da rade danju i noću, jer im poslodavci nisu dopuštali da spavaju više od dva do tri sata dnevno. Gotovo u svim poduzećima radnici su imali svega nekoliko slobodnih dana godišnje, dok prije Velike revolucije 1925-1927. godine, kineski trudbenici nisu imali pravo ni na jedan dan odmora. Položaj žena-radnica bio je naročito težak. One su bile primorane da u toku čitavog radnog dana drže djecu pored svog radnog mjesta, u niskim, mračnim radionicama, bez ventilacije.

Tjelesne kazne, koje su u većini slučajeva prouzrokovale teške povrede, pa čak i onesposobljavanje za dalji rad, bile su svakodnevna pojava. Nadzornici u poduzećima inostranih monopola bili su naoružani pendrecima i vatrenim oružjem. Osim toga, često su se događali smrtni slučajevi zato što pored strojeva nisu

bile montirane zaštitne sprave. Osiguranje za nesrećne slučajevi na radu nije postojalo. Što se tiče stambenih uslova kineskih radnika, popis u Sangaju pokazao je da je u jednoj straćari od četiri kvadratna metra živjelo prosječno četiri do osam ljudi. U tim straćarama nije bilo ni dimnjaka, ni vodovoda, ni sanitarnih uređaja. Veliki broj radnika nije imao mogućnosti da iznajmi ni onakav »stan« i bio je prinuđen da spava pod vedrim nebom.

Zivotni standard kineskih radnika stalno je opadao, izuzev u periodima kada je jačao revolucionarni pokret. Prema zvaničnim podacima, u Tjencinu je u razdoblju od 1919. do 1931. godine prosječna plaća nekvalificiranog radnika povećana za svega 100%, dok su cijene najvažnijih živežnih namirnica, kao što su riža, brašno i kukuruz skočile za 275%. Od 1934. do 1935. godine došlo je do daljeg sniženja plaća, koje je iznosilo 20 do 29%. Životni minimum radnika bez porodice iznosio je 12 kineskih dolara mjesečno, dok je radnik zarađivao prosječno 9 dolara a radnici 7,5 dolara mjesečno. Kineski radnici i njihove porodice bili su izloženi neminovnoj gladi. Zato je smrtnost kineskih radnika za tri puta premašivala smrtnost radnika u Evropi.

Borbu kineskih radnika za poboljšanje uslova života otežavala je i činjenica da je u Kini postojala ogromna armija nezaposlenih, koji su pristajali na sve uslove što su im nudili poslodavci. Ova armija se sastojala uglavnom od seljaka koji su ostali bez zemlje i bez krova i od zanatlja koji nisu mogli da izdrže konkurenčiju tvorničkih proizvoda. Broj nezaposlenih naročito se povećao za vrijeme svjetske ekonomske krize 1929-1933. godine, kada je obustavila rad većina kineskih poduzeća. Samo u Sangaju bilo je 500.000 nezaposlenih, a u Tjencinu i Nankingu njihov broj iznosio je po 100.000 ljudi.

Sve je to pridonijelo jačanju štrajkaškog pokreta u Kini. Ovaj pokret imao je u prvo vrijeme ekonomski karakter, ali je uskoro dobio političko obilježje. Štrajkaški pokret bio je sastavni dio revolucionarne narodnooslobodilačke borbe najširih slojeva kineskog naroda. O zamahu štrajkova najbolje svjedoče podaci iz perioda od 1918-1935. godine. Tako je 1925. godine izbio 501 štrajk, sa blizu dva milijuna učesnika, 1926. godine — 535 štrajkova, 1930. godine — 635 štrajkova, 1932. godine — 327 štrajkova i t. d.

* * *

Značajnu ulogu u borbi kineske radničke klase za poboljšanje uslova života i rada za oslobođenje zemlje od imperialističkih ugnjetoča odigrali su sindikati. Sindikalni pokret u Kini ponikao

je tek poslije Prvog svjetskog rata. Od prvih dana svoga postojanja, sindikalni pokret razvija se pod rukovodstvom Komunističke partije Kine. Već 1921. godine, u Šangaju je inicijativom Komunističke partije osnovan Svekineski sindikalni sekretarijat, kome pripada velika zasluga za razvoj sindikalnog pokreta u zemlji.

Broj sindikalno organiziranih radnika neprekidno je rastao. Dok je na Prvom svekineskom kongresu sindikata, održanom 1922. godine, bilo zastupljeno 130.000 članova, na Drugom kongresu, 1925. godine, broj članova popeo se na pola milijuna radnika. Na Drugom kongresu osnovana je sindikalna centrala — Svekineska sindikalna federacija. Ugled i utjecaj sindikata na radne maše sve više je jačao. Neposredno prije Sjevernog pohoda 1926. godine sazvan je Treći kongres sindikata, na kome je bilo zastupljeno milijun 250.000 sindikalno organiziranih radnika. U prvo vrijeme, centar sindikalnog pokreta bio je grad Šangaj, u kome je bio koncentriran pretežan broj industrijskih poduzeća. Zahvaljujući tome, ovaj grad je imao najveći broj sindikalnih saveza. Međutim, poslije oslobođenja Hunana i Hupeja, gdje su radnici bili izloženi nemilosrdnom teroru za vrijeme vladavine Kuomintanga, u ovim provincijama došlo je do formiranja velikog broja sindikata, tako da je ukupan broj sindikalno organiziranih radnika u Kini 1927. godine iznosio tri milijuna. Čang Kaj Šekov prevrat i svirepa obračunavanja sa revolucionarnim elementima, između ostalog i sa članovima sindikata, teror i razuzdanost kineske reakcije prisilili su sindikalni pokret Kine da se povuče u duboku ilegalnost.

Za vrijeme svog legalnog rada, kineski sindikati organizirali su obimnu agitacionu, propagandnu i kulturno-prosvjetnu djelatnost. Samo Federacija sindikata u provinciji Hupei uspjela je da u toku prva četiri mjeseca 1927. godine raspača preko milijuna raznih letaka, pola milijuna biljena, 250.000 plakata i t. d. Šangajsko sindikalno vijeće osnovalo je svoj vlastiti biro za štampu, koji je sve redakcije kineskih listova izvještavao o razvoju sindikalnog pokreta. Svekineska sindikalna federacija i pojedini veći savezi izdavali su svoje listove. Zahvaljujući dobro organiziranom radu na agitaciji i propagandi, u sindikalni pokret uključeni su milijuni trudbenika. Međutim, kineski sindikali nisu bili u stanju da za veoma kratko vrijeme organiziraju i odgoje tako veliki broj ljudi. Zato su pod pritiskom nemilosrdnog terora kontrarevolucije i pod teškim uslovima ilegalnosti sindikati izgubili izvestan broj svojih članova.

Reakcionarno vodstvo Kuomintanga bilo je svijesno da terorom i represalijama može od sindikalnih organizacija da otrgne samo kolebljivi dio članstva i da će se sindikati, otjerani u ilegalnost, još više prekaliti i još odlučnije istupati protiv domaćih i stranih dželata kineskog naroda. Da bi revolucionarne sindikate podredila svom utjecaju, Čang Kaj Sekova klika pokušala je da pribjegne već oprobanom sredstvu — naime, da razbiće jedinstvo kineskog revolucionarnog sindikalnog pokreta. Kineska reakcija je i ranije pokušavala da na taj način oslabi snagu radničke klase u revolucionarnoj borbi. Uzalud je ministarstvo saobraćaja u Pekingu pokušavalo da obrazuje svoje sindikalne organizacije, koje bi suprotstavilo revolucionarnom Sindikatu željezničara. Uzalud su japanske firme u Šangaju i Čimpitacu, ne žaleći ogromne izdatke, nastojale da osnuju takozvani osiguravajući fond radnika i poslodavaca da bi na taj način minirali klasni Sindikat tekstilaca. Revolucionarni sindikati razjasnili su člansству požadini svih manevra reakcije i očuvali svoj autoritet kod masa kineskih trudbenika.

Poslije kontrarevolucionarnog prevrata Kuomintangove miličaričke bande poduzele su još brutalnije akcije u borbi protiv revolucionarnog sindikalnog pokreta u Kini. Kuomintang je osnovao vladine sindikate. Na čelo tih sindikata većinom su bili postavljeni činovnici ili poduzimači koji nisu imali ničeg zajedničkog sa radničkom klasom. Kuomintang je ili silom vrbovao radnike u članstvo svojih sindikalnih organizacija, ili se služio raznim prevarama da bi pridobio politički zaostale radnike. Koristeći naglo jačanje antiimperialističkog pokreta u zemlji, Kuomintang je navlačio masku borca za nezavisnost Kine. Osim toga, iskorisćujući težnje kineskih radnika za boljim životnim uslovima, miličaričke klike obećavale su donošenje socijalnog zakonodavstva i provođenje mjera za podizanje životnog standarda kineskih trudbenika.

Osim vladinih sindikata, borbu protiv revolucionarnog sindikalnog pokreta vodili su i takozvani reformistički »žuti« sindikati. Među ove sindikate spadali su i »velika sedmorica«, koji su obuhvaćali sedam sindikata: poštanske radnike, grafičare, radnike duhanske industrije, radnike električne kompanije i druge. »Žuti« sindikati zastupali su interesu majstora, nadzornika, kao i privrednopoličkog vrhovnog aparata.

Vodstvo reformističkih sindikata stalno je igralo ulogu opozicije u nankinškoj Čang Kaj Sekovoј vlasti. Koristeći snažan antiimperialistički pokret širokih masa, vode »žutih« sindikata

izbacivale su parote protiv japanske agresije da bi na taj način potčinile svom utjecaju masovno antijapanski pokret.

U borbi protiv revolucionarnog sindikalnog pokreta, kontrarevolucionarne klike nisu se zadovoljile samo organiziranjem bjesomučnog terora nad naprednim sindikatima, na čijem se želu nalazila Komunistička partija Kine. U pokušajima da razbijje njegovo jedinstvo, Čang Kaj Sekova vlada služila se demagogijom, donoseći niz zakona i uredaba čija je formulacija dopuštala kontrarevolucionarima da sve zakone i uredbe primjenjuju u smislu koji najbolje odgovara njihovim interesima. Tako je zakon o tvornicama, koji su Kuomintangovi listovi proglašili »najdemokratskijim« i »najrevolucionarnijim« zakonom, tobože garantirao radnicima osmosatni radni dan, jedan slobodan dan u sedmici, određivao minimalne plaće i t. d., za što su se borili revolucionarni sindikati. Međutim, svaki paragraf ovog zakona bio je popraćen napomenom koja je poništavala prividne »ustupke« radničkim zahtjevima.

Prema zakonu o sindikatima, pravo na organiziranje imali su samo radnici poduzeća u kojima je uposleno najmanje 100 trudbenika. S obzirom da je pretežan broj radnika bio uposlen u poduzećima sa manje od sto ljudi, ovaj zakon značio je zapravo zabranu organiziranja radnika u sindikate. Osim toga, zakon je otvoreno lišio prava na organiziranje čitav niz trudbenika, između ostalog, sve službenike državnih ustanova, transportnih poduzeća, radnike ratne industrije, službenike državnih poduzeća, prosvjetnih ustanova i komunalnih poduzeća.

Premda je uspostavljena stroga kontrola nad nekolicinom sindikata, koji su osnovani saglasno Kuomintangovom zakonu, nankinška vlada nije se mogla pouzdati ni u njih. U tu svrhu, Čang Kaj Šek je pokušao da raspusti sve sindikate u Kini do donošenja novog zakona. Međutim, članstvo legalnih sindikata pružilo je snažan otpor Kuomintangu. Tada je nankinška vlada pribjegla još jednom manevru — novoj reorganizaciji sindikata. Cilj ove reorganizacije bio je da se sindikati pocijepaju na sitne organizacije koje nemaju pravo ni da se ujedinjuju ni da sazivaju zajedničke skupštine. Radnici su na ovu novu mjeru reakcionarne vlade odgovorili snažnim talasom štrajkova.

Usprkos svim pokušajima nankinške kontrarevolucionarne vlade da razbijje jedinstvo kineskog sindikalnog pokreta, rukovo-

stvom Mao Ce Tunga i Cai Dea, Narodnooslobodilačka armija Kine prešla je u novu ofanzivu, u kojoj je Kuomintang pretrpio poražavajuće udarce:

Omladina nove Kine bori se i uči. Na slici: studenti Vojnopolitičkog univerziteta u Mandzuriji proslavljaju pobjede Narodnooslobodilačke armije Kine.

Sjevero-istočna Narodnooslobodilačka armija, pod zapovjedništvom generala Lin Pijaoa u toku septembra i oktobra 1948. godine, u žestokim bojevima uništila je Kuomintangovu armiju od 450.000 ljudi i oslobodila velike industrijske gradove Mandžurije — Cangčun, Cinčou, Mugden, Anšan, Fušan i luke Inkou i Hulutau. Zarobljeno je nekoliko stotina hiljada Kuomintangovih vojnika i oficira. Time je oslobođena cijela Mandžurija.

Oslobodena Mandžurija po prostranstvu dvaput je veća od Francuske, a poznata je po svojim velikim prirodnim bogatstvima. Ona je bogata zlatom, raznim drugim rudama i plodnim ravnicama. Osim toga, od svih oblasti Kine u Mandžuriji je industrija najrazvijenija. Na njenom teritoriju nalaze se najveći ugljenokopi na Dalekom Istoku u Fušanu, jedna od najvećih tvornica čelika Dalekog Istoka u Anšanu, tri četvrtine gradevinskog drveta i dryne industrije Kine, kao i polovina njenih željezničkih pruga. Za vrijeme japanske okupacije, u Mandžuriji su podignute velike tvornice za naoružanje japanske vojske. Ove tvornice sada rade za Narodnooslobodilačku armiju. U rukama oslobođilačke vojske, Mandžurija predstavlja čvrstu materijalnu bazu za brzo oslobođenje čitave Kine i njeno pretvaranje u novu industrijaliziranu demokratsku zemlju. Pod upravom nove demokratske vlasti povećala se proizvodnja uglja, zlata, gradevinskog drveta i drugih industrijskih i poljoprivrednih proizvoda.

Istovremeno sa oslobanjem Mandžurije Narodnooslobodilačka armija postigla je velike uspehe u Sjevernoj i Centralnoj Kini. U septembru 1948. godine Istočna Narodnooslobodilačka armija oslobođila je Cinan, glavni grad provincije Santung i luku Cifu. Oslobođena je gotovo cijela provincija Šantung, osim luke Cingtau, u kojoj se nalaze odredi američke pomorske pješadije. U Centralnoj Kini oslobođeni su važni strategijski centri Kajfeng, Jenan i Cengčou.

Sredinom novembra 1948. godine počela je bitka za Hsučou, važan strategijski centar, 250 kilometara udaljen od Nankinga. Za obranu ovog grada Kuomintang je koncentrirao oko 800.000 vojnika i cjelokupnu avijaciju i tenkove. Usprkos žestokom otporu, Kuomintangova vojska bila je potučena. Velika bitka u ranjou Hsučoua završila se potpunom pobedom Narodnooslobodilačke armije. Front se približio Nankingu, prijestolnici Kuomintangove Kine. U drugoj polovini decembra Narodnooslobodilačka armija pristupila je likvidaciji posljednjih uporišta u Sjevernoj Kini. Ubrzo je oslobođen Kalgan, Peking i Tjencin. Oslobanjem ovih gradova, oslobođena je cijela Sjeverna Kina. Oslobođenjem

Mandžurijske i Sjeverne Kine Narodnooslobodilačka armija prebacila je svoje jedinice na front u Centralnoj Kini. Razbijen je jedinstven front Kuomintangove vojske. Kuomintangove trupe uništene su u pojedinačnim bitkama. Početkom 1949. godine, jedinice Narodnooslobodilačke armije stigle su u širokom frontu na Jangee, najveću rijeku u Kini. Danas na oslobođenom teritoriju živi skoro 300 miliona ljudi.

U toku dvije i po godine rata, Narodnooslobodilačka armija uništila je glavne vojne snage Kuomintanga. Od 7 miliona vojnika i oficira, koliko je imao Kuomintang na početku rata, njemu je ostalo nešto više od jednog miliona vojnika. Narodnooslobodilačka armija postala je nadmoćnija nad armijama Kuomintanga u broju, po moralu i u spremi. Ona danas broji 3—4 miliona ljudi i žena naoružanih najmodernijim američkim oružjem, koje su jedinice Narodnooslobodilačke armije zaplijenile od Kuomintangovih trupa. Još brže nego što je Čang Kaj Šek gubio svoju vojsku, rasla je Narodna armija. Kuomintangovi vojnici masovno prelaze s oružjem u ruci na stranu oslobođilačkih trupa uviđajući zločinački protivnarodni karakter Kuomintangove vlasti. Ovo se naročito pojačalo za vrijeme jesenske ofanzive 1948. godine. U Čangčunu se 18. novembra pobunila i prešla na stranu Narodnooslobodilačke armije cijela armijska grupa, na čelu sa svojim komandantom. Za vrijeme bitke za Mugden pobunila se 53 Kuomintangova divizija i prešla na stranu Narodne armije. U bici za grad Cinan, pobunila se i prešla na stranu oslobođilačke armije 84 divizija, šest brigada i više drugih Kuomintangovih jedinica. U bojevima za Hsučou novembra 1948. godine na stranu Narodne armije prešla je 110 divizija i 12 armijska grupa, na čelu sa generalom Ljao Jun Cu.

Položaj u Kuomintangovoj Kini svakim danom sve je teži. U privredi vlada kaos. Inflacija je dostigla velike razmjere. Živežnili namirnica nema i stanovništvo umire od gladi. Podrška američkih imperialista nije promijenila situaciju. Svi pokušaji da se poboljša politički i vojni položaj, ostali su bez uspjeha. Poslije strahovitih vojnih poraza Kuomintanga, svakom je postalo jasno da Kuomintangovom režimu nema više spasa.

» U takvoj situaciji, da bi sačuvao ostatke vlade Kuomintanga, da bi postigao predah i zatim da bi ponovo pokušao da uništi revolucionarne snage, kineski ratni zločinac broj jedan, vođa Kuomintangovih razbojnika Čang Kaj Šek, izrazio je na Novu godinu svoju pripravnost da vodi mirovne pregovore sa

Komunističkom parfijom Kine» — rekao je u svom govoru preko radija 14. januara 1949. voda kineskog naroda Mao Ce Tung.

Odgovor Komunističke partije Kine uslijedio je 14. dana poslije mirovne ponude Kuomintanga. Komunistička partija Kine objavila je da je voljna da povede mirovne pregovore sa nankinškom reakcionarnom vladom ili vojnim blokom na osnovu slijedecihs uslova:

- 1) kažnjavanje ratnih zločinaca;
- 2) ukidanje tobožnjeg »Ustava»;
- 3) stavljanje izvan Zakona reakcionarnih ustanova Kuomintanga;
- 4) reformiranje svih reakcionarnih armija u saglasnosti sa demokratskim principima;
- 5) konfiskacija birokratskog kapitala;
- 6) provođenje agrarne reforme;
- 7) poništenje ugovora koji predstavlja izdaju naroda;
- 8) saziv Političke konsultativne konferencije bez učešća reakcionarnih elemenata i stvaranje demokratske koalicione vlade, oduzimanje svake vlasti reakcionarnoj nankinškoj vladni Kuomintanga i nižim organima te vlade.

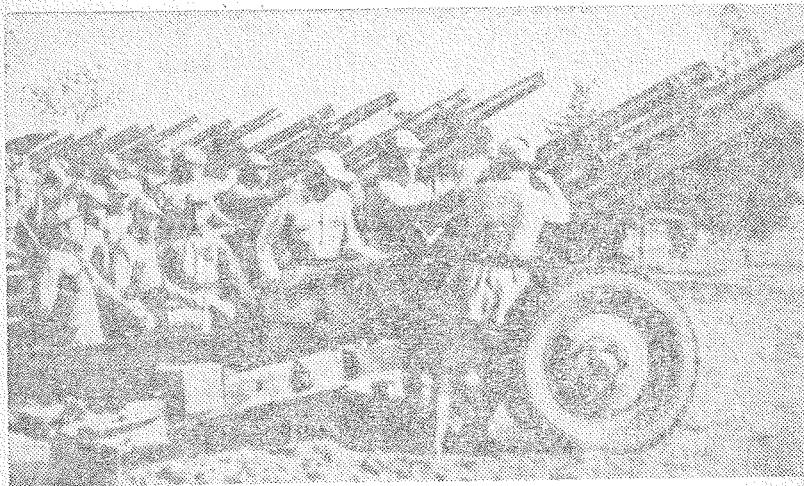
Vodeći pregovore o miru, Kuomintang se služi raznim manevrima, da bi dobio u vremenu za organiziranje svoje vojske za nastavak građanskog rata. Bez obzira na to da li će Kuomintang primiti mirovne uslove Komunističke partije Kine, sigurno je da će Komunistička partija znati da zaštititi interes kineskog naroda. Pod rukovodstvom Komunističke partije nalazi se Narodnooslobodilačka armija koja raspolaže sa takvim oružanim snagama, koje mogu prisiliti reakcionarnu nankinšku vladu da prihvati mirovne uslove Komunističke partije ili da bude uništena u nastavku građanskog rata.

Pobjede Narodnooslobodilačke armije po svom značaju prelaze granice Kine

Pobjede Narodnooslobodilačke armije Kine imaju svjetski značaj u borbi progresivnih snaga za pobjedu mira i demokracije u svijetu. Poslije pobjede nad fašističkim agresorima u Drugom svjetskom ratu, pobjede u Kini najveći su uspjeh demokratskih snaga u borbi protiv američkog imperijalizma koji je htio da

Kinu pretvori u strategijsku bazu za agresiju protiv Sovjetskog Saveza.

Kina je zauzimala istaknuto mjesto u planovima imperijalističkog tabora, na čelu sa američkim monopolistima. U privrednim planovima američki imperijalisti gledaju na Kinu kao na ogromno tržište, velikog potrošača američke robe, neiscrpan izvor sirovina za snabdijevanje američke industrije i najzad vrlo unosan teren za investicije američkog kapitala. Poslije Drugog svjetskog rata mnogobrojne američke kompanije počele su eksploraciju prirodnih bogatstava Kine. Još pred kraj 1945. godine američki karteli su zaključili u Kini ugovore za podizanje industrijskih poduzeća: električnih centrala, tvornica za kemijske proizvode, poduzeća za proizvodnju automobilskih guma i t. d. SAD i Kina potpisale su 4. novembra 1946. godine u Nankingu ugovor sa važnošću od pet godina, po kome Sjedinjene Američke Države dobijaju pravo trgovine po čitavom kineskom teritoriju i potpuno slobodno investiranje kapitala u kinesku privредu, kao i kineski građani. Jedan od istaknutih predstavnika američkog imperijalizma u Kini i instruktor Kuomintangove avijacije general Čenolt izjavio je da »Kina predstavlja tržište koje može našoj in-

Narodnooslobodička armija Kine naoružana je modernim američkim oružjem,
koje je otela od Kuomintangovih trupa

dustriji i našim radnicima osiguraš rad za mnoge godine. Američki kapitalisti dobili su mnoge povlastice za svoje proizvode od Kuomintangove vlade. Za 16% smanjena je carina na 110 najvažnijih američkih proizvoda. Izvoz američkog kapitala dostigao je ogromnu cifru poslije Drugog svjetskog rata. Prema podacima koje je objavio časopis »Čajna uikli revju« dugovi Kine Sjedinjenim Američkim Državama iznosili su u maju prošle godine dvije milijarde 844 miliona 903.546 američkih dolara, ne računajući dugove nastale od kupovine američkog ratnog materijala i ratnih brodova. Pobjedosnim napredovanjem Narodnooslobodilačke armije stvorena je neposredna opasnost za američki kapišal da će izgubiti ogromno kinesko tržište i jeftine izvore sirovina.

Privredni planovi nerazdvojivo su vezani za vojne i političke planove. Prema planovima američkih stratega, Kina je trebala biti odskočna daska za borbu protiv Sovjetskog Saveza i demokratskih snaga. Ogomne mase kineskog naroda trebalo je da posluže kao hrana za topove protiv SSSR. Pobjedom demokracije u Kini, imperijalistički tabor, na čelu sa SAD, pretrpio je veliki poraz, jer se njome ruše sami temelji imperijalističke vladavine na ogromnim prostranstvima porobljenog dijela Azije. Kina je ključ Azije, izjavio je jedan Kuomintangov funkcioner, tražeći pomoć od američke vlade, a sada taj ključ prelazi u ruke demokratskog tabora.

Pobjeda kineskog naroda nije samo po tome značajna što u tabor demokracije prelazi zemlja od 450 miliona ljudi, ona je značajna i po tome što će imati ogromni odjek u zemljama porobljenih naroda Azije. Pobjedosni razvitak oslobodilačke borbe kineskog naroda pružit će snažan podstrek kolonijalnim narodima u borbi za njihovo oslobođenje. Narodi Burme, Indonezije, Malaje, Indokine dobit će veliku podršku i ohrabrenje poslije pobjedosne borbe oslobodilačke armije. Oslobođenje Kine bit će ustvari početak oslobođenja čitavog porobljenog dijela Azije. Pobjeda demokracije u Kini ne samo da će oslabiti tabor imperijalizma, nego će ga ozbiljno ugroziti.

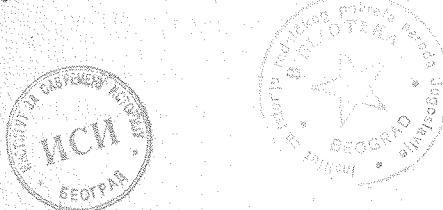
Koliki su strah izazvale pobjede kineskog naroda u taboru imperijalista vidi se po komentarima kapitalističke štampe. Govoreći o značaju pobjeda Narodnooslobodilačke armije, »Njujork tajms« piše: »Ima stručnjaka koji vjeruju da će sovjetski blok, ako mu bude pridodata Kina, ma da je i sada čvrst, biti tako jak da će biti nemoguće pobijediti u ratu sa Sovjetima, ima i drugih stručnjaka« — nastavlja dalje »Njujork tajms« koji tvrde da će

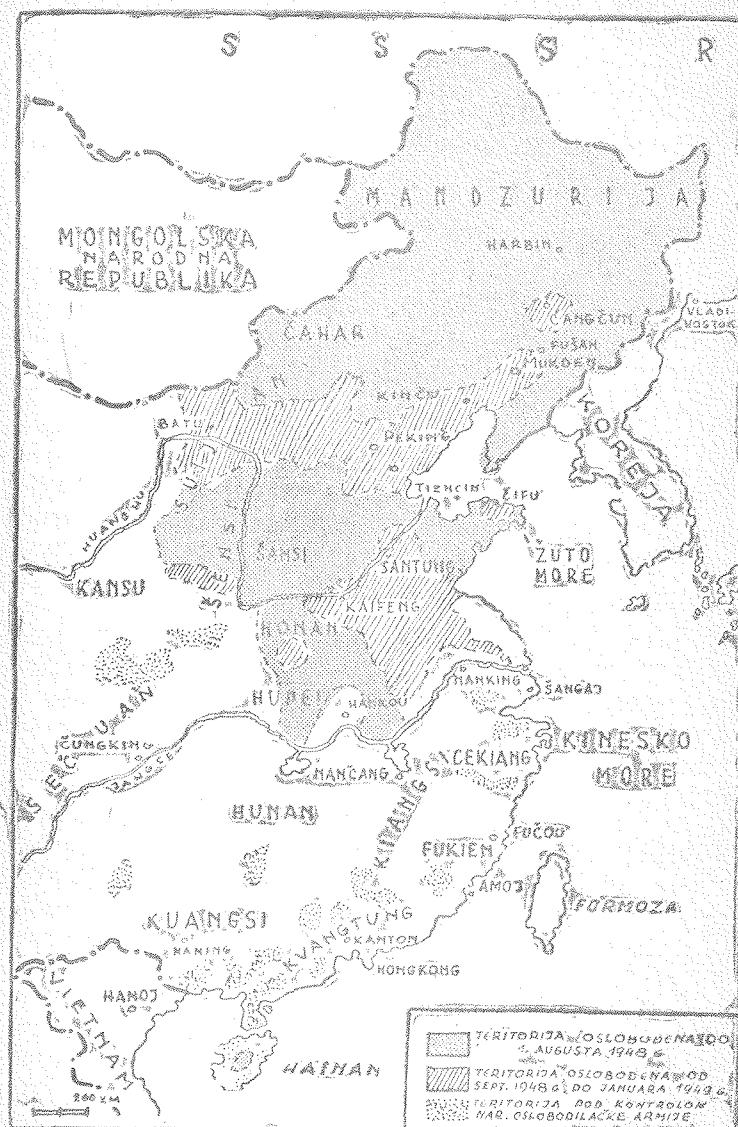
sadašnja američka vojna tvrđava u Japanu, ako Mao Ce Tung osvoji čitavu Kinu, postati neodrživa». Koliki odjek ima oslobođilačka borba kineskog naroda kod drugih kolonijalnih i polukolonijalnih naroda, vidi se prema najnovijim događajima u Aziji. Veliki uspjesi komunista na parlamentarnim izborima u Japanu, širenje oslobođilačkog pokreta u Malaji, Burmi i Indoneziji potvrđuju da je pobjedosna borba kineskog naroda počala borbu masa Azije protiv imperializma.

Međutim, pobjeda kineskog naroda imat će najvećeg značaja i za sam narod Kine. Prvi put u svojoj historiji, kineski narod je izvojevao svoju narodnu vlast, koju je sam izabrao i koja će za narod raditi. Likvidirane će biti razne reakcionarne vojne klike, koje su radile za interes imperijalističkih sila i ometale ostvarenje slobodne i nezavisne Kine. Srušen će biti monopolistički kapitalizam i reakcionarni feudalizam, glavni neprijatelj progresa i narodnog blagostanja. Pod rukovodstvom Komunističke partije Kine bit će stvorena demokratska vlast, koja će pokrenuti kineske mase u borbi za obnovu i izgradnju zaostale domovine. Pod provjerenim rukovodstvom Komunističke partije, Kina će zauzeti u svijetu mjesto koje zaslužuje narod 450 miliona ljudi. Nova Kina neće biti igračka u rukama raznih imperijalističkih sila, već moćan faktor mira i demokracije u Aziji i čitavom svijetu. A tabor demokracije dobit će novog velikog prijatelja i saveznika u borbi protiv imperializma i za konačnu pobjedu socijalizma.

Govoreći o značaju pobjeda kineskog naroda Mao Ce Tung je rekao:

„Ovaj događaj veliki je po svom karakteru stoga što se odigrava u zemlji, koja ima 450 miliona stanovnika, i što će se sasvim prirodno pretvoriti u opću pobjedu širom cijele zemlje. Ovaj događaj utoliko je značajniji po svom karakteru zato što se događa u istočnom dijelu svijeta, u kome se nalazi više od jedne milijarde stanovnika — polovina čovječanstva — koja stoji pod jarom imperijalističkog ugnjetavanja. Prelazak Narodnooslobodičke armije kineskog naroda iz defanzive u ofanzivu mora izazvati radost i dati podstrek i ostalim potlačenim i kolonijalnim narodima.“

Oslobodilačka borba kineskog naroda

SADRŽAJ

EKONOMSKA STRUKTURA KINE	5
SRUŠENO CARSTVO	13
Revolucionarni pokreti od 1905—1924	13
VELIKA REVOLUCIJA	19
1925—1927	19
KOMADANJE KINE	25
Vladavina miltarističkih kluka	25
KINESKA CRVENA ARMIJA	31
Razvitak narodne armije u periodu od 1928—1934	31
VELIKI MARS	36
Glavne snage Crvene armije pod komandom Mao Ce Tunga i Ču Dea probile su obruč i poslije berojskog marša zaposjelo provincije koje su bile prve pod udarom japanskih imperialista	36
ANTIJAPANSKA FRONTA	42
Pod rukovodstvom Komunističke partije organiziran je svenarodni otpor agresoru	42
HISTORIJSKA PREKRETNICA	49
Narodna armija otpočinje uništenje dvadesetogodišnje Čang Kaj Sekove diktature	49
KOMUNISTIČKA PARTIJA — ORGANIZATOR I RUKOVODILAC REVOLUCIONARNE BORBE KINESKOG NARODA	54
AGRARNA REVOLUCIJA	60
Narod Kine pod vodstvom Komunističke partije ruši vekovni fendalni sistem	60
SINDIKALNI POKRET	67
Neuspjeh Čang Kaj Sekove reakcionarne vlade da razbije jedinstvo kineskog sindikalnog pokreta	67
ODLUČUJUĆE POBJEDE KINESKOG NARODA	73
Na oslobođenom teritoriju i u oblastima koje kontroliraju partizanske jedinice živi 300 milijuna stanovnika	73